

Randaberg
kommune

Liv og vekst i den grønne landsbyen

1

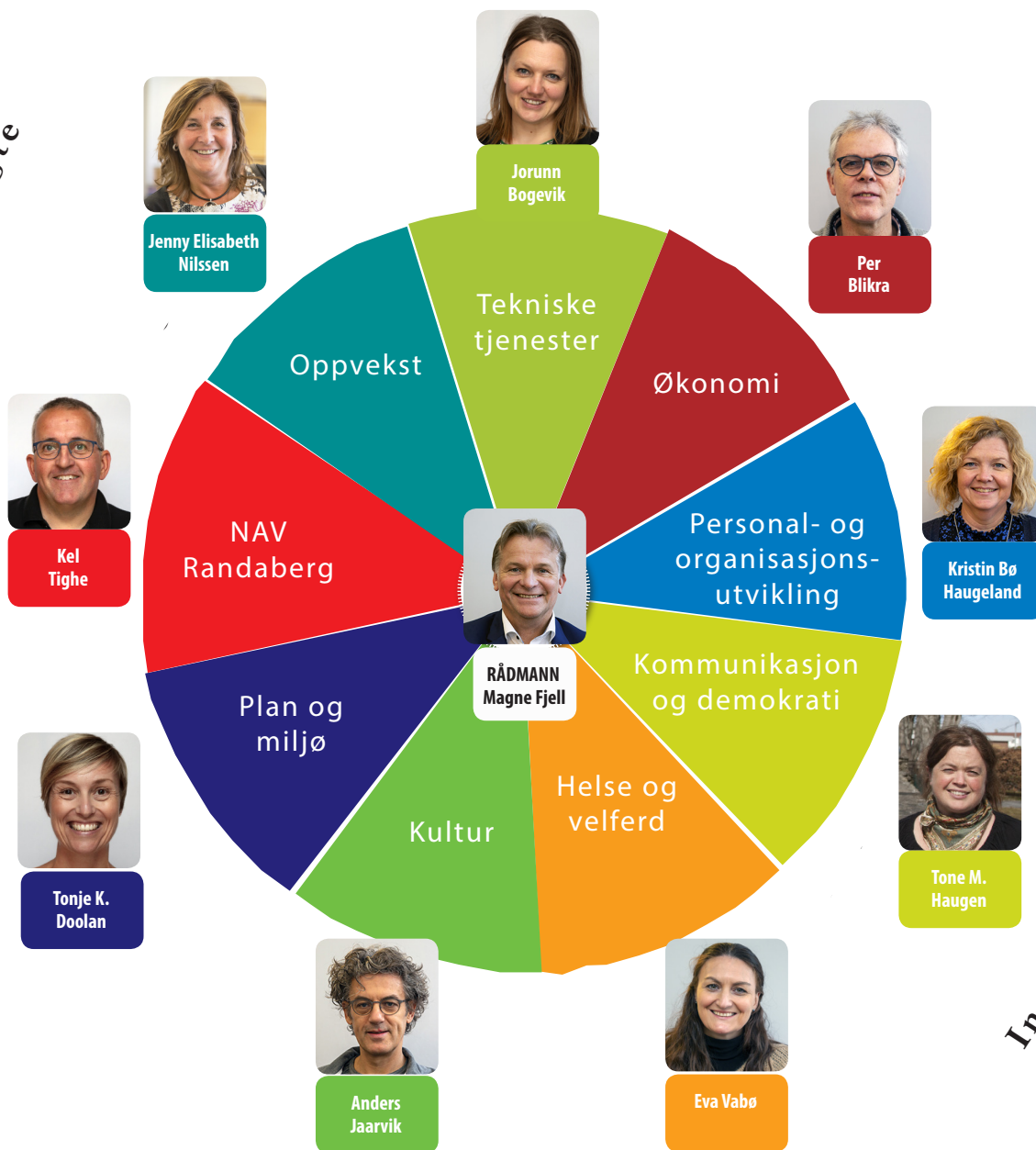
Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan

Under valgkampen i august besøkte Senterpartileder Trygve Slagsvold Vedum service-
torget i Randaberg kommune. Der fikk han
et hjertelig møte med Bulent Ciftci - som var
innom kommunehuset en snartur.

Rådmannens ledergruppe

Folkevalgte

Innbyggere

1) Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan

1.1 Innsparingene fortsetter

Fra 2009 er tjenesteområdets budsjetter årlig redusert for å oppnå handlingsrom til nye driftstiltak og nødvendige investeringer. Nye oppgaver/flere tjenestemottakere har ført til at budsjetta til tjenesteområda har økt til tross for de generelle reduksjonene. God økonomistyring og nøktern drift over flere år gjør at viktige tiltak har blitt iverksatt og at satsninger i statsbudsjettet har blitt gjennomført.

Det er gjennomført reduksjoner i tjenesteområdets budsjetter fra 2009 til 2019, som isolert sett gjør at budsjettet for 2019 er omtrent 70 mill. kr lavere enn det ville vært uten disse reduksjonene.

I tillegg er det ikke gitt kompensasjon til tjenesteområda for generell prisstigning i perioden 2009-2012. Det innebærer også en effektivisering på 3-4 mill. kr årlig. I 2013 ble det gitt full kompensasjon for prisstigning. For 2020 har rådmannen lagt inn midler for å dekke prisstigning på kjøp av utvalgte tjenester i tjenesteområda, men ikke fullt på kjøp av varer, noe som tilsvarer en effektivisering på 1,8 mill. kr. Det samme ble gjort i 2014-2019.

Redusert skjønn til ressurskrevende tjenester, lavere rammetilskudd, bosetting av færre flyktninger, satsning på digitalisering og hverdagsteknologi, bemanning knyttet til nye senger på sykehjemmet og plasser i PU-boliger gjør at budsjettet for 2020 og økonomiplanen for 2020-2023 blir lagt fram med innsparingstiltak, i tillegg til de 8 mill. kroner som lå i vedtatt økonomiplan for 2020. Rådmannen har også videreført de generelle innsparingene på 3 millioner kroner fra 2020 til 2021.

I fjor bestemte vi at Harestad skole trinn to skulle utsettes, for å redusere opptak av nye lån og bremse veksten i netto lånegjeld. I årets forslag til budsjett for 2020 vil Randaberg kommune for første gang på mange år betale mer i avdrag enn vi tar opp i nye lån.

I budsjettprosessen er det mange ønsker og behov som blir tatt opp fra tjenesteområda og politikerne. Det er vanskelig å få alle disse inn i et balansert budsjett. Det er også slik at det er lettere å la være å legge inn et nytt tiltak framfor å slutte med /redusere noe en allerede gjør. Dette preger rådmannens tilnærming til å la kommunen ta på seg nye forpliktelser.

1.2 Skatteinntekter i 2019

Skatteinntektene i 2019 ser ut til å bli på budsjettert nivå. De er fortsatt ikke på det nivået de var på i Randaberg og omkringliggende kommuner før oljekrisen. Deler av dette blir kompensert gjennom systemet med inntektsutjamning. I vedtatt økonomiplan og i dette budsjettforslaget ligger det inne en forutsetning om at skatteinntektene gradvis skal oppover mot tidligere nivå. Dette er optimistisk og usikkert. Dersom vi har fått en permanent nedgang i lønnsnivået i forhold til resten av landet, vil vi få permanent lavere skatteinntekter.

1.3 Økte driftskostnader og reduserte inntekter

På noen områder tilsier utviklingen i demografi eller andre forhold at driftsutgiftene vil øke i 2020. I rådmannens budsjettforslag er det også lagt inn driftsmidler knyttet til nye investeringer. Alle endringer som er lagt til grunn i rådmannens sitt budsjettforslag blir vist som tiltak samlet i eget kapittel. Her er bare noen av tiltaka nevnt.

Vedtatt økonomiplan legger til grunn at skatt og rammetilskudd skal øke fordi innbyggertallet øker mer enn gjennomsnittet i Norge, og at vi også får forholdsvis flere eldre enn andre kommuner. Vi har færre eldre enn gjennomsnittskommunen og derfor større potensiale for vekst. Dette stemmer også. Men vi får samtidig nedgang i rammetilskuddet, fordi vi går ned

>> Det er gjennomført reduksjoner i tjenesteområdets budsjetter fra 2009 til 2019, som isolert sett gjør at budsjettet for 2019 er omtrent 70 mill. kr lavere enn det ville vært uten disse reduksjonene.

på andre objektive kriterier som er med på å bestemme utgiftsutjamningen. Veksten i rammetilskudd fra 2019 til 2020 var 3 mill. kr lavere enn økonomiplanen la opp til.

Innslagspunktet for ressurskrevende tjenester er økt med 50.000 kr mer enn prisstigningen. Dette reduserer inntekten vår med 1,2 mill. kr. Vi får 3,6 mill. kr mindre i skjønn knyttet til ressurskrevende tjenester i 2020 enn tidligere år. Dette skyldes en nedgang i slike brukere hos oss, men kanskje først og fremst en bedre registreringspraksis i andre kommuner som øker gjennomsnittet betraktelig.

Utgiftene til legevaktsamarbeidet med Stavanger og Sola har økt betraktelig de siste åra. Stavanger er vertskommune for samarbeidet, og har nå nedsatt en gruppe som skal se på legevakten og økningen i utgifter gjennom flere år. Våre utgifter vil øke med omtrent en halv million kroner fra 2019 til 2020.

Helse og velferd har økt etterspørsel etter tjenester som BPA (brukerstyrt personlig assistent), omsorgsstønad og private avlastere. Innflytting til kommunen medfører nettoøkning på 2,4 mill. kr knyttet til BPA.

Etter brannen på sykehjemmet i vår tok vi i bruk deler av der Distriktpsikiatrisk poliklinikk var i nabobygget. Vi har nå 27 senger i bruk på sykehjemmet, og har «tatt hjem» brukere som vi lånte plass til i Rennesøy og Kvitsøy. Vi har også mulighet til å ta imot pasienter fra sykehuset, slik at vi ikke må betale for overliggerdøgn. I vedtatt økonomiplan var det ikke lagt inn midler til mer enn 24 senger fram til midten av 2021. Når vi nå fortsetter med 27 senger i 2020 og 2021 koster det oss 2,4 mill. kr i 2020 og 1,2 millioner kroner i 2021, i forhold til vedtatt økonomiplan.

Nytt dagsenter for demente (utvida «Inn på tunet») vil kreve 1,4 mill. kr i 2021 og 2,9 mill. kr fra 2022.

Inntekter og utgifter på VAR-området justeres hvert år i budsjettbehandlingen, opp og ned i forhold til endringer i pris/volum på kjøp fra IVAR. I tillegg justeres inntekter og bruk av fond

i forhold til selvkost. Renten som blir brukt til å beregne kostnader knyttet til investeringene er redusert fra 2019 til 2020. Dette medfører en reduksjon i disse utgiftene på opp imot 1 mill. kr. Dette medfører at også inntektsnivået må reduseres tilsvarende. Isolert sett fører dette til en lik svekkelse av budsjettbalansen med 1 mill. kr i forhold til hva vi trodde i fjor.

Bruken av IKT øker i samfunnet. Randaberg kommune bruker også flere IKT-systemer, samtidig som vi bruker disse mer. Dette krever både økte investeringsutgifter og driftsutgifter. Vi gjennomførte en kartlegging av status og potensiale for digitalisering i kommunen i fjor. En av konklusjonene var at de store fellessystema (sak-arkiv/økonomi/lønn-personal) kommuniserer dårlig med hverandre og at vi burde vurdere alternative system. Dette ble det tatt hensyn til i investeringsbudsjettet der det ble lagt inn et eget tiltak for digitalisering. Vi er nå i gang med skifte av både økonomi- og innkjøpssystem og sak-/arkivsystem. Valg av nye systemer er gjort i 2019 etter omfattende innkjøpsprosesser, og innføring blir i 2020.

Vi har videreført midler til å følge opp og ta i bruk hverdagsteknologi/velferdsteknologi i hjemmetjenesten. Vi får på plass pasientvarslingssystem på Vistestølen sykehjem og Randaberg sykehjem i løpet av 2020. Det er planlagt tilsvarende systemer i bofellesskapene i kommunen. Både system, som allerede er på plass, og planlagte systemer krever vedlikeholdskostnader som er lagt inn i samme investeringstiltak.

Vi investerer for 4,4 mill. kr årlig i andre IT-systemer (både PC-er/servere/nettverk og ny programvare). Ny programvare medfører økte driftskostnader, og rådmannen har lagt inn en økning i driftsutgifter på 0,3 mill. kr årlig som følge av disse investeringene.

>> Innslagspunktet for ressurskrevende tjenester er økt med 50.000 kr mer enn prisstigningen. Dette reduserer inntekten vår med 1,2 mill. kr.

Rådmannen viser ellers til vedtatt IKT-strategi (KST-39/17), og mer utfyllende tekst i vedlegget fra rådmannen/staber.

Rådmannen har lagt inn midler til to nye stillinger, én på personal og én på innkjøp/økonomi. Dette er først og fremst for bedre å kunne støtte lederne i tjenesteområdene i arbeidet med å styre og utvikle virksomhetene sine. Økte personalressurser vil være med å bidra til redusert sykefravær. Dette vil gi innsparinger i driften, men de er vanskelige å konkretisere på spesifikke avdelinger/tjenesteområder. Vi vil selv kunne ta noen av oppdragene, som vi nå kjøper av bedriftshelsetjenesten når personalfunksjonen styrkes. Forvaltningsrevisjon av innkjøpsfunksjonen konkluderer med at denne må styrkes for å unngå brudd på innkjøpsreglene og bidra til reduserte driftskostnader. Vi har nettopp hatt tilsyn fra Arbeidstilsynet i forhold til vår kontroll med lønns- og arbeidsvilkår hos våre rammeavtaleleverandører og kontraktspartnere i bygge- og anleggsprosjekter. Både personal/lønn og innkjøp må bruke mer ressurser på dette enn vi har gjort hittil. Vi trenger også ekstra ressurser når vi skifter økonomisystem i 2020. I løpet av 2021 forventer rådmannen at vi kan redusere noe på utgiftene knyttet til disse stabsfunksjonene.

Rådmannen flytter kommuneoverlegestillingen fra Helse og velferd til rådmannen fra 2020. Kommuneoverlegen har et bredt, sektorovergrep og tverrfaglig arbeidsområde, som inkluderer folkehelse, beredskap, mattilsyn, smittevern, plan og byggesaker, oppfølging av fastleger, ulike klagesaker og mediehandtering. Nåværende kommuneoverlege ønsker å trappe ned fra 50 til 40 prosent stilling fra 2020 (blir 70 år i 2022). For å sikre kontinuitet og for å styrke kommuneoverlegedfunksjonen, har rådmannen tilsatt en lege med spesialistutdanning i samfunnsmedisin og med erfaring som fastlege, assisterende fylkeslege og kommuneoverlege, i 45 prosent stilling - i tillegg til vår nåværende kommuneoverlege.

Oversikt lenger bak i budsjettet viser alle tiltak som endrer utgifter/inntekter i forhold til budsjettet for 2019. Dette omfatter tiltaka som er omtalt over, men også innsparingstiltak, nye tiltak og tiltak som justerer for prisendring fra 2019 til

Rådmannen har ikke prioritert alle tiltak som har vært med i den interne prioriteringsdiskusjonen i budsjettprosessen. Noen av disse blir vist som uprioriterte tiltak i oversiktene lenger bak i dokumentet, mens andre er tatt helt ut av den videre prosessen.

1.4 Reduserte driftsbudsjetter i 2020 og økonomiplanen

Driftsbudsjettet er redusert i tidligere år og i 2019, gjennom konkrete reduksjoner, manglende/ufullstendig prisjustering og ved at nye uunngåelige kostnader er innarbeidet i eksisterende rammer for tjenesteområda. I vedtatt økonomiplan er det lagt til grunn at driftsbudsjettet må reduseres ytterligere fram til og med 2021. I tabellen under er summen av innsparingen som rådmannen la til grunn i sitt budsjettforslag, samt ytterligere innsparinger som ble lagt til av kommunestyret.

Innsparing i mill. kr	2020	2021	2022	2023
Oppvekst	-3,8	-5,1	-5,1	-5,1
Helse og velferd	-3,0	-3,9	-3,9	-3,9
Tekniske tjenester	-0,4	-0,5	-0,5	-0,5
Rådmann	0,4	0,5	0,5	0,5
Kultur	-0,3	-0,4	-0,1	-0,4
NAV	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3
Plan og miljø	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Totalt	-8,3	-11,0	-11,0	-11,0

Dette er generelle innsparinger som kommer i tillegg til tilsvarende innsparinger i 2018 på 3,8 mill. kr, i 2019 på 8,2 mill. kr og konkrete innsparingstiltak i 2018-2020. I fjor benyttet vi nedgang i barnetall til å tilpasse oss bemanningsnormen i barnehagene. Dette kostet oss isolert sett 3,5 mill. kr. Bemanningen i barnehager er videreført i økonomiplanen, men rådmannen foreslår å legge ned vår minste barnehage, Fjellheim, fra høsten 2020. Bemanning og barn vil bli fordelt på våre andre større barnehager, som har fysisk plass til disse og som hadde tilsvarende antall barn før barnetallet sank for to år siden. Dette vil gi en innsparing på 1,2 mill. kr årlig.

>> Rådmannen foreslår å legge ned vår minste barnehage, Fjellheim, fra høsten 2020 (...) Dette vil gi en innsparing på 1,2 mill. kr årlig.

Rådmannen har også lagt inn konkrete innsparringstiltak på de fleste tjenesteområdene som kommer i tillegg til de generelle innsparingene. På oppvekst er det lagt inn tre midlertidige tiltak som en del av de generelle innsparingene. Rådmannen har lagt inn et ekstra krav til innsparing på Helse og velferd på 2 mill. kr fra 2020.

I fjor la vi inn bemanningsutgifter knyttet til nye PU-boliger (Bersageltun) som var planlagt ferdig i 2020, nytt sykehjem og til økt behov innen hjemmetjenesten. På grunn av forsinkelser har rådmannen utsatt bemanningen av PU-boliger i sitt forslag til økonomiplan.

Rådmannen har også saldert budsjettet med å avsette mindre til lønnsoppgjøra i 2020 enn det statsbudsjettet bygger på.

1.5 Eiendomsskatt, alternative budsjett

Rådmannen ble i 2016 bedt om å legge fram to alternative budsjetter for 2017. Ett forslag uten eiendomsskatt på boliger og ett med. Rådmannen gjorde det både for 2017 og 2018. I fjor og i år nøyde rådmannen seg med dette avsnittet i sitt budsjettforslag. Rådmannens forslag som blir presentert i dette dokumentet er basert på videreføring av eiendomsskatt på boliger.

Eiendomsskatt samlet er omtrent 18 mill. kr i 2019. Av dette er 10 mill. kr eiendomsskatt på boliger og fritidseiendommer.

>> Eiendomsskatten samlet er omtrent 18 mill. kr i 2019. Av dette er 10 mill. kr eiendomsskatt på boliger og fritidseiendommer.

Rådmannen har i sine siste budsjettforslag vist ulike tilnæringsmåter for å kompensere for å ta bort eiendomsskatt. Kort oppsummert er dette:

1. Redusere investeringsnivået (avdrag/renter)
2. Redusere driftsutgiftene (i hovedsak lønn)
3. Utsette å innføre nye tiltak/tjenester
4. Konkurransetutsette/øke andre inntekter
5. Redusere avdragsutg. til lovens minimumskrav
6. Justere andre inntekter
7. Redusere netto driftsresultat

Disse virkemidla er først og fremst politiske vurderinger, som rådmannen i dette budsjettforslaget ikke gir eksempler på kombinasjoner av for å oppnå et budsjett uten eiendomsskatt.

1.6 Inntektsnivået i Randaberg kommune

KOSTRA-tall viser, til tross for reduksjonene de

siste åra, at det brukes mer penger samlet i Randaberg kommune enn i sammenlignbare kommuner. På de fleste tjenestene bruker vi mer enn gjennomsnittet, mens vi på noen områder

bruker litt mindre. Det har vært mulig som følge av forholdsvis høye skatteinntekter, eiendomsskatt og inntekter fra Lyse Energi, som samlet gir oss mer å rutte med enn mange andre kommuner. Basert på de objektive kriterier i inntektsystemet er Randaberg kommune en «lettere» kommune å drive enn andre, og bør derfor ha et lavere kostnadsnivå. På den andre siden har vi flere brukere med store hjelpebehov enn gjennomsnittskommunen, noe som drar kostnadsnivået oppover.

KOSTRA-tabeller med kommentarer fra tjenesteområda viser mer om driftsnivåa våre i forhold til andre kommuner.

1.7 Bosetting av flyktninger

I vedtatt økonomiplan er det lagt til grunn at vi bosetter ti nye flyktninger i hvert av åra 2020-2023. Dette er samme nivå som i 2018, men langt færre enn i 2015-2017.

Vi ble bedt om å bosette 15 flyktninger i 2019. Rådmannen har lagt dette til grunn for sitt forslag til budsjett og økonomiplan. Kommunene får integreringstilskudd når de bosetter flyktninger, i tillegg til eget tilskudd for norskopplæring. Hovedparten av utgiftene er på NAV (lønn til flyktningkonsulenter, introduksjonsstønad, norskopplæring, sosialhjelp), men kommunene har også utgifter på andre områder.

Da Randaberg kommune sa ja til økt bosetting i 2016 og 2017, la vi inn forventet økte utgifter

og inntekter i budsjetta. Når vi nå skal bosette færre nye flyktninger, vil inntektene reduseres automatisk, og utgiftene må reduseres tilsvarende. Disse vil ikke reduseres i takt, beregninger viser at utgiftene blir redusert senere enn inntektene. Økonomiplanen har et eget tiltak for å justere budsjettet til mottak av 15 flyktninger i 2020 og de etterfølgende åra i økonomiplanperioden. Dette tiltaket er en justering av vedtatt økonomiplan som var basert på bosetting av 10 flyktninger årlig. Vi har nettopp blitt bedt om å bosette 18 flyktninger i 2020. Dette vil kunne øke både utgifter og inntekter i 2020 i forhold til budsjettet. Rådmannen vil komme tilbake til det i første tertialrapport 2020.

Vi fikk mange enslige mindreårige flyktninger til kommunene for et par-tre år siden, og vi har bygget opp en organisasjon rundt disse innenfor barnevernet. Vi får ikke lenger slike flyktninger til Randaberg, og vi vil derfor ikke ha flere i denne gruppen i løpet av 2020-2021. Tilhørende driftsutgifter er redusert tilsvarende.

1.8 Sunnhetsgrenden, trinn to?

Randaberg sykehjem vil bli tatt i bruk i 2020 med 34 sykehjemsplasser (27 blir tatt i bruk ved innflytting), tannlegekontorer og frisklivs-sentral. Da er første trinn i visjonene bak Sunnhetsgrenden gjennomført. Andre etasje i tidligere Randaberg DPS står ledig, og første etasje er i dag leid ut til spesialisthelsetjenesten som poliklinisk tilbud til psykiatriske pasienter. Det tidligere sykehjemmet i andre etasje vil bli flyttet ut av, og tidligere undersøkelser har vist at det er mulig å eventuelt bygge en ekstra etasje over dette. I tilknytning til sykehjemmet har vi både et bofellesskap og leiligheter på Vardheim.

Vi har mange funksjoner innen pleie- og omsorg i lokaler nær det nye sykehjemmet. Bofellesskapene i Dalen og Sentrum er planlagt samlokalisert, og vi får nytt bofellesskap på Bersageltun. Generelt har vi flere små avde-

inger i Randaberg kommune. Vi må se på om større enheter kan gi stordriftsfordeler og mer optimal og effektiv drift.

Rådmannen vil i løpet av 2020 se på hvordan vi kan utvikle området i Torvmyrveien 4 videre. I dette arbeidet ønsker rådmannen også å vurdere om det er mulig å samlokalisere de to sykehjemmene i kommunen, for å oppnå synergieffekter når det i løpet av få år blir langt flere eldre i kommunen. I dette ligger også å vurdere om hele det nye sykehjemmet skal tas i bruk fra det blir ferdig.

Rådmannen legger ikke inn økonomiske konsekvenser av dette nå, hverken i form av økte eller reduserte utgifter eller økte/endra investeringer. Vi ønsker at dette blir innspill til neste års arbeid med budsjett og økonomiplan, etter

at rådmannen har fått utredet dette. Rådmannen har lagt inn midler til en eventuell ekstern utredning i budsjettet for 2020. Behovet for og størrelsen på dette blir revurdert i første tertialrapport i 2020.

1.9 Investeringer

Investeringsnivået i rådmannens forslag til økonomiplan er på et vesentlig lavere nivå enn de

siste 5-10 åra. Vi vil i 2020 betale mer i avdrag enn vi vil ta opp nye lån. Da er låneopptak til vide-relån unntatt fordi vi der får tilsvarende utlån og avdrag inn til oss. Sammen med en befolkningsvekst høyere enn i

landet gir dette en nedgang i lånegjeld per innbygger. De største investeringene i rådmannens forslag til økonomiplan er på VAR-området.

Bassenga på Goa og Grødem skole skal også renoveres, men på et senere tidspunkt enn i vedtatt økonomiplan. Vedtatte investeringer til VAR-området er redusert i forhold til vedtatt økonomiplan. Det samme er kjøp av nye boliger. Vedlikeholdsbudsjettet er oppdelt i mindre prosjekter og også redusert i forhold til vedtatt økonomiplan.

>> Rådmannen vil i løpet av 2020 se på hvordan vi kan utvikle området i Torvmyrveien 4 videre (...).om det er mulig å samlokalisere de to sykehjemmene i kommunen.

>> De største investeringene i rådmannens forslag til økonomiplan er på VAR-området. Bassenga på Goa og Grødem skole skal også renoveres, men på et senere tidspunkt enn i vedtatt økonomiplan.

Vedtatt økonomiplan bygger på økte inntekter som følge av flere eldre og høyere innbyggervest enn landsgjennomsnittet. Dersom vi ikke får høyere vekst enn landsgjennomsnittet, vil vi måtte finne andre inntekter eller redusere utgiftene ytterligere for å balansere økonomiplanen. Dette blir ekstra sårbart med et høyt investeringsnivå. Rådmannen har derfor ikke lagt inn nye store investeringer i økonomiplanen.

Rådmannen viderefører det generelle investeringsbudsjettet til IKT i økonomiplanen, og har også videreført midlene som er avsatt til å følge opp rapporten om digitalisering fra 2018. Midla som ligger i det generelle investeringsbudsjettet på IKT er investeringer som vedlikeholder utstyr og programvare, mens midla til digitalisering er større og mindre konkrete prosjekter for å digitalisere deler av arbeidsoppgavene. Rådmannen har også lagt inn midler til pasientvarslingsystem på bofellesskapene og driftsutgifter knyttet til disse. Investeringene er i hovedsak finansiert med låneopptak.

Vi låner også fra Husbanken for å kunne yte startlån. Rådmannen har videreført dette med 25 mill. kr årlig. Beløpet ble økt fra 2017 da det var 20 mill. kr.

1.9 Utvikling i årsverk

Kilde: Egne tall fra Visma HRM til Waco, per januar.

2017	2018	2019	2020
740	740	751	737

Rådmannens forslag til budsjett vil gi en reduksjon med omtrent 13,6 årsverk fra 2019 til 2020.

>> Vedtatt økonomiplan bygger på økte inntekter som følge av flere eldre og høyere innbyggervest (...) Dersom vi ikke får høyere vekst enn landsgjennomsnittet, vil vi måtte finne andre inntekter eller reduserte utgifter for å balansere økonomiplanen (...) Dette blir ekstra sårbart med et høyt investeringsnivå.

Hovedårsaken til endring i antall årsverk er:

Tjeneste	Avdeling/årsak	Sum
NAV	Reduksjon knyttet til færre flyktninger	-1,1
Oppvekst	Totalt	-14,9
	Barnevern -7,6	
	PPT -2 *1)	
	Barnehager -1,8 *1)	
	ATO -2	
	Styrka barnehage -0,5	
Helse- og velferd	Totalt	-7,7
	Hjemmebaserte tjenester -1	
	Heldøgns tjenester -1,6	
	Bolig og avlastning -2	
	Helsestasjon -2,5	
	Felles -0,6	
Rådmannens stab	Personal, innkjøp/kontroller og kommuneoverlege	+2,4

Merknader: 1) I forbindelse med at Rennesøy og Finnøy går over til Nye Stavanger kommune fra 01.01.2020 har de sagt opp samarbeidsavtale med PP-tjenesten og barnevernet. Dette medfører at 9.6 årsverk flyttes over fra Randaberg kommune til Nye Stavanger kommune fra 01.01.2020. Det har vært en prosess våren 2019 som har definert hvilke ansatte som skal overføres til ny kommune.

Antall ansatte: Per januar 2019 er det 1 026 fast ansatte i Randaberg kommune. Antall ansatte er medregnet lærlinger og ansatte i det interkommunale PPT. I tillegg kommer vikarer for faste ansatte pga. sykdom og foreldrepermisjon.

Arne Tobiassen er en av våre dyktige ansatte, som i høst gikk av som lærer på Goa skole etter lang og tro tjeneste. Arne var kontaktlærer for Goa sine representanter i Barn og unge sitt kommunestyre, helt siden BUK startet opp. Dette fikk han blomster for av ordfører Kristine Enger i april i år.

1.10 Rådmannens forslag i forhold til kommunens økonomiske måltall

I KS-sak 61/16, som ble behandlet i september 2016, ble de økonomiske måltalla som ble vedtatt i 2013 vurdert på nytt. Vedtaket i saka var slik:

“Randaberg kommune skal legga følgende økonomiske mål til grunn for framtidige budsjett/økonomiplaner:

- Netto driftsresultat i % av driftsinntekter: mellom 1 og 4 %.
- Arbeidskapital i % av driftsinntekter: mellom 20 og 30 %.
- Ubundne driftsfond i % av driftsinntekter: mellom 5 og 8 %.
- Kapitalfond i % av driftsinntekter: mellom 7 og 10 %.
- Netto lånegjeld per innbygger: mindre enn 90.000 kr/innbygger.”

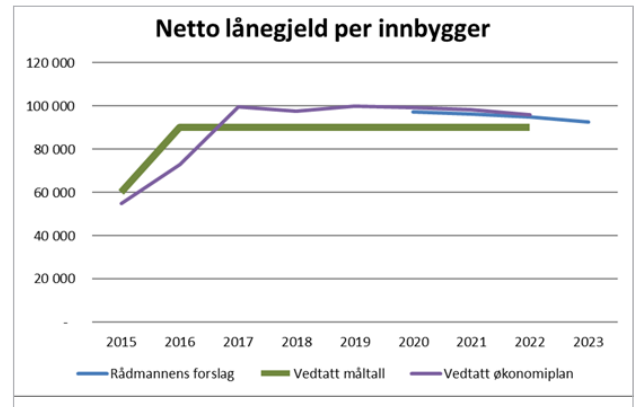
Endringen fra tilsvarende vedtak fra 2013 var at måltallet for netto lånegjeld ble hevet fra 60.000 kr/innbygger til 90.000 kr/innbygger.

Kommune-Norge har 1,75 prosent som måltall for netto driftsresultat over tid. Dette tilsvarer 3 prosent, som var måltallet før endringen i føring av momskompensasjon kom, og som er kjent av de fleste.

Det er spesielt de to måltalla, netto driftsresultat og netto lånegjeld per innbygger, som får betydning for budsjettarbeidet. Men måltalla om størrelsen på kapitalfond legger også begrensninger på bruk av dette til finansiering av investeringene.

>> Måltallet for netto lånegjeld ble hevet fra 60.000 kr/innbygger til 90.000 kr/innbygger (...) Dette tilsvarer 3 prosent (...) Kommune-Norge har 1,75 prosent som måltall for netto driftsresultat over tid.

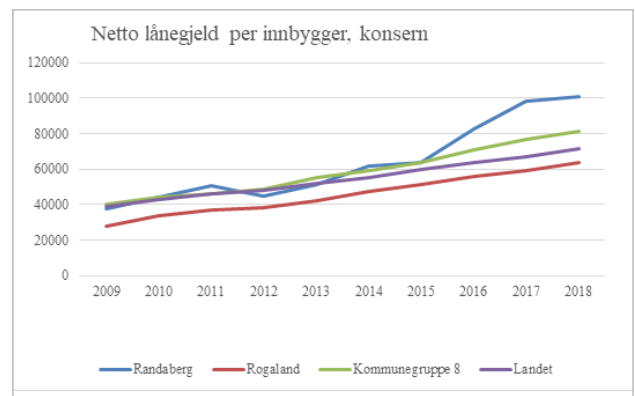
Graf 1:

Netto lånegjeld per innbygger vil holde seg over måltallet i hele økonomiplanperioden, men vil gradvis reduseres, både fordi vi betaler mer i avdrag enn vi låner til nye investeringer og fordi innbyggertallet øker.

Grafen under viser utviklingen av netto lånegjeld historisk og i økonomiplanperioden for Randaberg kommune sammen med historiske tall for landet og Rogaland.

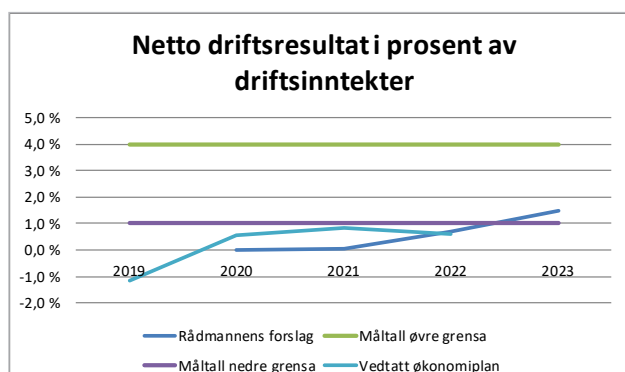
Graf 2:

Vi ser at vi ligger betraktelig over landet, Rogaland og vår kommunegruppe i 2017 og 2018. Økningen kom i 2016 og 2017, i 2018 flater dette ut og veksten er litt mindre enn de vi sammenligner oss med her.

I saken om måltall blir netto driftsresultat framholdt som det viktigste måltallet å styre etter. Grafen på neste side (graf 3) viser utviklingen basert på rådmannens forslag.

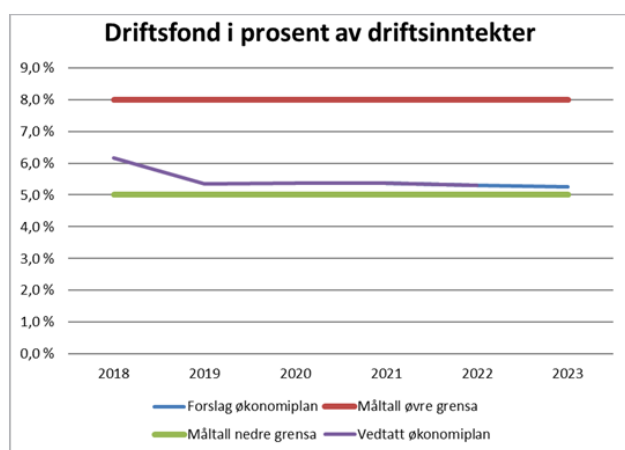
Graf 3:

Netto driftsresultat er null i 2020 og 2021, og under den nedre grensa for måltallet i 2022. I 2023 er det 1,5 prosent, som er over minimumsgrensa, men fortsatt under anbefalt nivå på 1,75 prosent.

Vi har vedtatt to måltall knyttet til soliditet: driftsfond og ubundne kapitalfond i forhold til driftsinntektene. I tidligere økonomiplaner la rådmannen til grunn at regnskapsmessig mindreforbruk ble tilført driftsfond, men legger i denne økonomiplanen til grunn at dette blir tilført kapitalfond. Dette fordi vi ligger under måltallet for ubundne kapitalfond og over måltallet for driftsfond.

Graf 4:

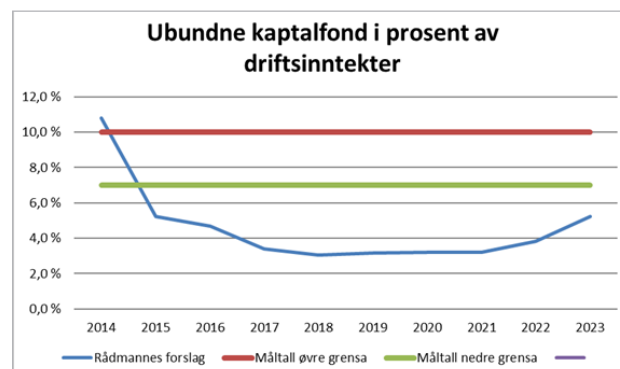

Driftsfonda er i prinsippet uendra i økonomiplanperioden, men siden driftsinntektene øker vil prosentandelen bli marginalt lavere år for år.

I 2011-2012 solgte vi store deler av utbyggingsområdet Vestre Goa. Netto salgsinntekter ble avsatt til kapitalfond. I 2016 ble fondet redusert for å kompensere for manglende salgsinntekter

(jmfør budsjettvedtak i 2015 om 25 mill. kr årlige salgsinntekter i 2016-2018). Vi ligger nå under måltallet, men vil bevege oss oppover når regnskapsmessig mindreforbruk blir tilført kapitalfondet.

Graf 5:

1.11 Budsjett og økonomiplan som styringsdokument

Rådmannen legger fram et forslag til budsjett for 2020 som blir bindende for neste år når det blir vedtatt av kommunestyret (med kommunestyrets endringer). Kommunestyret vedtar også økonomiplanen som gjelder for de påfølgende åra.

Økonomiplanen gir føringer for neste års arbeid med budsjett for 2021 og tilhørende økonomiplan, men er ikke like bindende som budsjettet. Både rådmannen og de folkevalgte kan derfor justere forhold i økonomiplanen når arbeidet med årsbudsjetta gjøres. Det er først når investeringsprosjekt og driftsendringer senere blir vedtatt i aktuelt årsbudsjett at de er bindende.

>> Økonomiplanen er ikke like bindende som budsjettet (...) Det er først når investeringsprosjekt og driftsendringer senere blir vedtatt i aktuelt årsbudsjett at de er bindende.

2) Forutsetninger i rådmannens budsjett- og økonomiplanforslag

2.1 Frie inntekter - skatt og rammetilskudd

Skatteinntektene til kommunene i vår region er fortsatt på et mye lavere nivå enn før oljekrisen i 2015/2016, mens resten av landet har hatt gode skatteinntekter. I 2019 har skatteinntektene økt i forhold til 2018 og 2017. Vi er nå på 109,1 prosent av landsgjennomsnittet før inntektsutjamning, mens vi i 2019 var på 105,2 prosent.

Regjeringen endrer den kommunale skattøren for personlige skatteyttere fra 11,55 prosent i 2019 til 11,10 prosent i 2020. Dette skal likevel gi en marginal vekst i skatteinntekter som skal være med på å kompensere prisøkning (kommunal deflator), endringer i oppgaver og endringer i demografi.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) presenterer i dokumentasjonen til inntektssystemet (Grønt Hefte 2017) et anslag på skatt og rammetilskudd for inneværende år og kommende år. I anslaget over frie inntekter til den enkelte kommune i 2020 legger KMD skattefordeling fra 2018 til grunn. Det betyr at alle kommunene antas å ha lik vekst i skatteinntektene i 2019. Gitt disse forutsetningene, venter KMD at de frie inntektene fra 2019 til 2020 vil øke for Randaberg kommune til i overkant av 637 mill. kr. Dette er bare 15 mill. kr mer enn KMD's prognose for Randaberg kommunes frie inntekter i 2019. Grønt Hefte viser et rammetilskudd til Randaberg kommune for 2020 på 276,6 mill. kr og et anslag på netto skatteinntekter (skatt – rammetilskudd) på 360,8 mill. kr. Rammetilskuddet er basert på innbyggertall per 1. juli 2019, mens skatteinntektene er basert på innbyggertall per 1. januar 2019.

KS har utarbeidet en prognosemodell for skatt og inntektsutjamning som tar utgangspunkt i

skatteinntektene de siste tre åra (2016, 2017 og 2018) og oppdatert folketall per 1/7-2019 for både rammetilskudd og skatteinntekter. Denne viser netto skatteinntekter på 364,6 mill. kr, 3,8 mill. kr mer enn tilsvarende tall i Grønt hefte. I utgangpunktet er et tall som bygger på tre år mer realistisk enn et som bygger bare på det siste året. Men hvis trenden for skatteinntekter i 2019 fortsetter i 2020, så er begge anslaga for mye prega av ettervirkningene av oljekrisen.

Netto skatteinntekter i Randaberg kommune i 2019 ser ut til å bli omtrent som budsjettet, det vil si en del høyere enn Grønt hefte og KS trodde i fjor. De er også høyere enn prognosen for 2019 som Grønt hefte og KS legger til grunn for sine prognoser for 2020.

Rådmannens forslag til budsjett for frie inntekter for 2020 er totalt 649,1 mill. kr, og for netto skatteinntekter 374,3 mill. kr. I åra etter 2020 er det lagt til grunn en ytterligere økning i skatt og rammetilskudd med bakgrunn i forventet befolkningsvekst og vekst i antall eldre i Randaberg kommune utover landsgjennomsnittet. Rådmannen la i fjor til grunn at skattesvikten som ble videreført fra 2017 til 2018, ville avta utover i økonomiplanen som følge av bedre sysselsettingssituasjon. Den forutsetningen ligger fremdeles inne. Netto skatteinntekter i rådmannens budsjettforslag ser slik ut:

Tall i mill. kr	Skatteinntekter	Inntektsutjamning	Netto skatteinntekter
Budsjett for 2019 i vedtatt økonomiplan	368,7	-17,8	350,9
Vedtatt 2019, KS (tiltak 26)	0,5	-0,3	0,2
Skatt opp fra nivå i 2018	4,0	0,0	4,0
Økte pensjonsutgifter	12,0	-8,0	4,0
Budsjett for 2020 i vedtatt økonomiplan	385,2	-26,1	359,1
Realvekst	3,1	0,0	3,1
Deflator	11,4	-0,6	10,9
Budsjett sammenlignbart med Grønt hefte/KS	399,8	-26,6	373,1
Lokal vekst på grunn av flere innbyggere	3,0	-1,8	1,2
Rådmannens forslag	402,8	-28,4	374,3

>> I 2019 har skatteinntektene økt i forhold til 2018 og 2017. Vi er nå på 109,1 prosent av landsgjennomsnittet før inntektsutjamning, mens vi i 2019 var på 105,2 prosent.

Sammenlignbare budsjetterte netto skatteinntekter er 12,4 mill. kr høyere enn Grønt hefte og 8,6 mill. kr høyere enn KS-prognosen basert på tre år.

Skatteinntektene er vanskelige å budsjettere for kommunene, spesielt kommuner som har over landsgjennomsnittet i skatteinntekter per innbygger, og dermed betaler inntektsutjamning. "Fallhøyden" vil for Randaberg kommune normalt være pluss/minus 5-10 mill. kr i forhold til det beløpet rådmannen anslår skatteinntektene til.

I rådmannens budsjettforslag er skatteinntektene i det øvre sjiktet av mulige inntektsnivå. Rådmannens budsjettforslag er derfor sårbart i forhold til negative konjunkturændringer eller andre endringer som fører til reduserte skatteinntekter.

I vedtatt økonomiplan er det lagt inn forutsetninger om at rammetilskudd og skatteinntekter øker i forhold til nivået i 2020 (utover økning for å dekke prisstigning, demografikostnader og realøkninger i framtidige statsbudsjetter). Det er begrunnet med vekst i befolkning og antall eldre (rammetilskudd), og vekst i befolkning og vekst i inntektsnivået (skatt). Samlet er det lagt inn slik forventning om økning:

Forutsetninger i vedtatt økonomiplan	2021	2022	2023
Økt rammetilskudd ift. 2020	-4,5	-9,0	-13,5
Økte netto skatteinntekter ift. 2020	-2,2	-3,4	-4,6
Sum økning (mill. kroner)	-6,7	-12,4	-18,1

Skatteandelen er nå 40 prosent av de frie inntektene, mens rammetilskudd utgjør 60 prosent. Regjeringspartia har tidligere signalisert at de ønsker å gradvis heve skatteandelen til 50 prosent eller høyere. Dette favoriserer kommuner med skatteinntekter over landsgjennomsnittet.

>> Skatteinntektene er vanskelige å budsjettere for kommunene, spesielt kommuner som har over landsgjennomsnittet i skatteinntekter per innbygger.

snittet, slik som Randaberg kommune. I forslag til Statsbudsjett for 2020 er det ikke foreslått endringer i fordelingen mellom skatteinntekter og rammetilskudd.

2.2 Ressurskrevende brukere / brukere med store hjelpebehov

For 2019 er innslagspunktet hevet med prisstigning pluss 50.000 kr og er 1.361.000 kr. Kompensasjonsgraden på 80 prosent er videreført. Refusjon bortfaller fortsatt når brukerne blir 67 år. Kommunene skal inntektsføre refusjonen for 2019 i 2019-regnskapet selv om vi ikke får det utbetalt før i juni 2020. Staten, som følger kontantprinsippet, utgiftsfører det i 2020-regnskapet. Derfor er det først nå i høst at kommunene, gjennom statsbudsjettet, får vite de endelige forutsetningene for denne refusjonen i 2019. Vi har lagt til grunn at for 2020 vil egenandelen bare heves med forventet lønnsstigning, og at kompensasjonsgraden fortsatt blir 80 prosent. Disse størrelsene vil vi ikke få vite før regjeringens forslag til statsbudsjett for 2021 blir lagt fram neste høst. Men siden egenandelen heves i 2019 utover prisstigningen, vil dette få negativ effekt også i 2020 (dersom ikke egenandelen mot formodning skulle settes ned igjen).

Også i 2017 og 2018 foreslo regjeringen i sitt forslag til statsbudsjett å øke innslagspunktet med 50.000 kr mer enn prisstigningen, men dette ble avvist i Stortingets budsjettbehandling i desember begge åra. I år har vi en flertallsregjering, og det er derfor lite som tyder på at dette blir omgjort i Stortinget.

Randaberg kommune får skjønnsmidler fra fylkesmannen, fordi vi har mange brukere med store hjelpebehov og derfor må betale uforholdsmessig mange egenandeler. Vi får i 2020 3,0 mill. kr i slike skjønnsmidler. Dette er en kraftig reduksjon fra tidligere år, som er med på å gjøre utgangspunktet for budsjettet for 2020 vesentlig dårligere. Endring i skjønnnet kommer både av faktisk marginal nedgang hos oss, men også fordi andre kommuner er blitt flinkere til å sende korrekte (høyere) krav, og dermed løftet gjennomsnittet som vi sammenlignes med.

Skjønnnet har vært slik de siste åra:

- 2019: 6,6 mill. kr
- 2018: 6,5 mill. kr
- 2017: 5,0 mill. kr
- 2016: 4,0 mill. kr
- 2015: 5,0 mill. kr
- 2014: 5,0 mill. kr
- 2013: 5,9 mill. kr

2.3 Eiendomsskatt

Vi har hatt eiendomsskatt i Randaberg kommune siden 1990 (taksering i 1989).

Eiendommene i Randaberg kommune ble retaksert med virkning fra 2009, og inntektene i 2019 var 8,2 mill. kr på næring (verk og bruk) og 9,7 mill. kr på bolig- og fritidseiendommer. Jamfør også KS-sak 77/16 om eiendomsskatt som ble behandlet i kommunestyret i oktober i 2016, og til KS-sak 40/19 som ble behandlet i september i år.

I vedtatt økonomiplan er det lagt til grunn at nivået på eiendomsskatt er uendret. Promillesatsen for boliger ble hevet fra 2 til 3 i 2017. Bunnfradraget er 733.000 kr. For næring og verk og bruk er promillesatsen 7 (maksimalsatsen).

I statsbudsjettet i fjor ble det vedtatt å redusere maksimalsatsen på boliger fra 7 til 5 promille. Det er i år gitt signaler om at denne vil bli ytterligere redusert til 4 promille. Dette vil regjeringen komme tilbake til i kommuneproposisjonen for 2021 i mai 2020.

Regjeringen har presisert at alle takster for boliger og fritidseiendommer skal reduseres med 30 prosent i forhold til vedtatt takstverdi, dersom det ikke allerede er lagt inn en slik reduksjon i takstene. Denne reduksjonsfaktoren var 20 prosent i fjor. Ved takseringen i 2009 ble det brukt sjablonger (kvadratmeterpriser) som var omtrent halvparten av omsetningsverdi på det tidspunktet. Vi gjør derfor ikke noen endring i takstene for 2020.

>> Vi har hatt eiendomsskatt i Randaberg kommune siden 1990 (taksering i 1989).

>> Kommuner som ikke retakserer etter 10 år, kan kontorjustere takstene med inntil 10 prosent hvert år de tre åra de utsetter takseringen.

I KS-sak 40/19 foreslo rådmannen å retaksere eiendommene i 2020. Dette ble ikke vedtatt av kommunestyret. Forrige taksering hadde virkning fra 2009. Det betyr at vi har hatt ti år med nye takster i 2018. Vi kan fortsette med gamle takster i tre år etter 2018. Det betyr at siste år vi kan ha disse takstene er 2021. I 2022 må vi ha nye takster eller vi må kontorjustere (heve) de gamle takstene med en lik prosentsats.

Rådmannen har derfor lagt inn kostnader til retaksering i 2021 slik at vi får nye takster fra 2022. Rådmannen har finansiert denne engang-

skostnaden med bruk av fond. Rådmannen har ikke lagt til grunn at kommunen sine inntekter fra eiendomsskatt blir endret fra 2022 som følge av denne retakseringen.

Kommuner som ikke retakserer etter 10 år, kan kontorjustere takstene med inntil 10 prosent hvert år de tre åra de utsetter takseringen. Dette gjorde Randaberg kommune i noen av åra før 2009. For 2020 kan vi kontorjustere takstene med inntil 20 prosent fordi vi ikke kontorjusterte i 2019. Vi kan velge å la være å kontorjustere, eller kontorjustere med enhver prosentsats inntil 20. Vi kan også kontorjustere for 2021 med 10 prosent, i tillegg til eventuell kontorjustering for 2020.

En kontorjustering med 20 prosent gir omtrent 3,6 mill. kr i merinntekter.

2.4 Inntekter fra Lyse Energi AS

Lyse betaler en garantert avkastning til eierne sine av ansvarlig lån på opprinnelig 3 milliard kroner. Avkastningen er knyttet til NIBOR-rentesats

(internrenten mellom bankene) og til eierandel. Randaberg kommune eier 3,279 prosent av Lyse. I tillegg til den garanterte avkastningen betaler Lyse utbytte av overskudd til eierne.

I vedtatt økonomiplan hadde rådmannen, i samråd med de sentrale eierkommunene i Lyse,

lagt til grunn en opptrapping på samlet utbytte i hele økonomiplanperioden. Denne opptrappingen er bekreftet av Lyse, og inntektene er lagt inn i samsvar med disse omforente føringene. Av et samlet utbytte på 600 mill. kr i 2020 er Randaberg kommunes andel 19,7 mill. kr. Dette øker gradvis til 22,1 mill. kr i 2023.

2.5 Økning gebyrer/avgifter/egenbetalinger/husleier

For å kunne videreføre driftsnivået, må inntektsgrunnlaget styrkes. De fleste gebyrer/egenbeta-

linger er økt med 3,1 prosent fra 2019 til 2020, i samsvar med den kommunale deflatoren (lønns-/prisvekst). På VAR-området endres gebyra med mellom - 9,6 prosent og + 0,9 prosent. Vann-avgiften går ned 9,6 prosent, mens avløpsavgiften går opp 0,9 prosent. Renovasjon går ned med 4,1 prosent og feiing går ned 0,7 prosent. I 2021-2022 vil vannavgiften øke med 34 og 26 prosent. På byggesak er gebyra uendret fra i fjor i samsvar med budsjettvedtak. Gebyrer på oppmåling er økt med 3,1 prosent.

Foreldrebetaling for barnehage er økt i tråd med føringer i statsbudsjettet for 2020. Rådmannen foreslår også å ta betalt for utkjøring av mat fra kjøkkenet på Vardheim, og hever taket for betaling for dagsenter fra 1.000 kr per måned til 1.500 kr per måned.

For oversikt over gebyr- endringene fra 2019 til 2020, se budsjettkommentarer for aktuelle tjenesteområder og eget gebyrvedlegg.

2.6 Rentesats, renteutgifter/renteinntekter og avdragsutgifter

Det er budsjettert med 2 prosent rente og 25 års avdragstid i 2020 og økonomiplanperioden for nye investeringer. Det er det samme som i vedtatt økonomiplan. Randaberg kommune har en struktur på låneopptak (fast og flytende rente), utlån (Lyse, flytende) og rentekompensasjon (flytende) som gjør at vi er forholdsvis nøytrale i forhold til rentenivået. Rentesatsen

nøytrale i forhold til rentenivået. Rentesatsen som er brukt får derfor først og fremst betydning for finansiering av nye investeringer og effekten dette får på renteutgiftene.

Randaberg kommune betalte fram til 2013 avdrag i forhold til de faktiske avdragsutgiftene

på låna. Vi hadde tatt opp de fleste lån med 20 års avdragstid, et par lån hadde 25 års avdragstid. Vi hadde derfor høyere avdragsbelastning i driftsregnskapet enn det loven krever.

Loven krever avdrag i forhold til avskrivings-tiden, som for mange av investeringene vi har gjort de siste åra er lenger enn 20-25 år. I vedtatt økonomiplan er avdraga litt over kravet til minimumsavdrag.

2.7 Lønnsavsetning

Randaberg kommune setter av midler for å dekke økte lønnsutgifter som følge av lønnsoppgjør i kommende budsjettår og overheng og glidning fra 2019 til 2020. Lønnsreserven er på 14,7 mill. kr. Lønnsreserven skal dekke både helårseffekt av oppgjør i 2019 (overheng), lønnsglidning (endring i kompetanse/ansentitet) og effekt av lønnsoppgjør i 2020. En del av overhengen er allerede fordelt i rådmannens budsjettforslag, så beløpet som ligger igjen til fordeling er derfor lavere.

Med utgangspunkt i forventet lønnsstigning i Statsbudsjettet på 3,6 prosent fra 2019 til 2020 skulle vi satt av 17,7 mill. kr. Rådmannen redusert beløpet med 3

mill. kr. De siste fem-seks åra (unntatt 2017 og 2019) har vi brukt mindre enn om vi budsjetterte lønnsavsetningen i samsvar med forventingen i Statsbudsjettet.

2.8 Prisvekst

Tjenesteområdene ble i åra 2009-2012 ikke kompensert for årlig prisvekst. For 2013 ble det tilført 3,9 mill. kr for å kompensere en forventet prisvekst på driftsutgifter, refusjonsutgifter og

>> For å kunne videreføre driftsnivået, må inntektsgrunnlaget styrkes. De fleste gebyrer/egenbetalinger er økt med 3,1 prosent fra 2019 til 2020.

>> Rådmannen foreslår også å ta betalt for utkjøring av mat fra kjøkkenet på Vardheim, og hever taket for betaling for dagsenter.

2.8 Prisvekst, forts.

overføringsutgifter. På enkelte arter (for eksempel kostnader til IVAR) er det tatt hensyn til det vi faktisk vet om endringer i prisnivå. For 2020 (og 2014-2019) er det gitt kompensasjon for prisstigning på tilskudd og overføringer, mens det ikke er gitt full kompensasjon på prisstigning på kjøp av varer og tjenester. Forventet prisvekst fra 2019 til 2020 er satt til 2,15 prosent, og det er tilført 3,8 mill. kr i dette tiltaket. Forskjellen mellom full priskompensasjon og delvis priskompensasjon er 1,6 mill. kr. Dette er i realiteten et krav til tilsvarende effektivisering av driften.

2.9 Pensjon

Rådmannen har videreført satsen til KLP med 15,39 prosent av lønnsartene. Satsen til Statens Pensjonskasse på 12,25 prosent er også uendret fra 2018. For begge pensjonsordninger kommer arbeidstakers andel på 2 prosent i tillegg. Fra 2014 budsjetteres pensjonspremien på tjenesteområda. Premieavviket er budsjettert på egen ansvarsområde og sørger for at det er pensjonskostnaden som blir belastet Randaberg kommune samlet. Forskjellen mellom premie og kostnad, premieavviket, amortiseres (kostnadsføres) over 7 år og vil derfor medføre økte kostnader på sikt.

I regjeringens forslag til statsbudsjett er en del av endringen i frie inntekter begrunnet i reduserte pensjonskostnader i 2020. I 2018 og 2019 ble det lagt til grunn en økning i pensjonsutgiftene (og med de de frie inntektene). I vedtatt økonomiplan ligger det et tiltak som gradvis øker pensjonskostnadene i hele økonomiplanperioden og finansierer dette med økte frie inntekter. Rådmannen har nå lagt inn et tiltak som reduserer begge disse i 2020, og har ikke gjort videre endringer i økonomiplanperioden.

Basert på tilsendte oversikter fra KLP og SPK som er våre pensjonsleverandører, har rådmannen redusert budsjetterte pensjonskostnader med 2 mill. kr mer enn frie inntekter er redusert. Jamfør også andre tertialrapport 2019, der det blir rapportert om positivt avvik på pensjonskostnaden.

nen redusert budsjetterte pensjonskostnader med 2 mill. kr mer enn frie inntekter er redusert. Jamfør også andre tertialrapport 2019 der det blir rapportert om positivt avvik på pensjonskostnaden.

2.10 Økonomisk risiko i rådmannens budsjettforslag.

Budsjettforslaget fra rådmannen er saldert med innsparingstiltak og optimistisk skatteanslag både i 2020 og framover. Forslaget gir likevel ikke ønsket netto driftsresultat.

Rådmannen har likevel valgt å legge fram budsjett og økonomiplan slik fordi vi har fondsmidler som kan brukes dersom resultatet blir dårligere enn budsjettert.. Det er alltid en viss usikkerhet når kommuner legger fram sine budsjettforslag. Først og fremst knyttet til skatteinntektene. Men det er også en risiko om vedtatte innsparinger lar seg gjennomføre, uten å få store negative konsekvenser for tjenestetilbudet at de må reverseres.

Hvis ting går feil veg, vil vi måtte bruke av fond i 2020 (og eventuelt i resten av økonomiplanperioden). Vi har 56 mill. kr på driftsfond per utgangen av 2018, som er satt av for å kunne brukes i den situasjonen vi nå er i.

>> Hvis ting går feil veg, vil vi måtte bruke av fond i 2020 (...) Vi har 56 mill. kr på driftsfond (...) som er satt av for å kunne brukes i den situasjonen vi nå er i.

Suksessforfatter Maja Lunde besøkte tidligere i år elever fra skolene i Randbaerg på Varen Randaberg kulturscene. Her blir hun intervjuet på scenen av Tale Østrem fra Randaberg folkebibliotek.

3) Statsbudsjettet og kommunene

3.1 Endringer i det økonomiske opplegget for kommunesektoren for 2019

Kostnadsveksten fra 2018 til 2019 er beregnet til 3,0 prosent. Dette er det samme som i revidert nasjonalbudsjett (RNB) i mai.

I RNB ble skatteinntektene oppjustert med 1,4 milliard kroner i forhold til Statsbudsjettet for 2019. I forslag til statsbudsjett for 2020 er disse oppjustert med ytterligere 4,2 milliard kroner, slik at nivået er nå 5,6 milliard kroner høyere enn i Statsbudsjettet for 2019.

3.2 Det økonomiske opplegget for 2020

Ved beregning av realvekst i kommunesektorens inntekter i 2020 legger regjeringen til grunn en pris- og lønnsvekst i kommunal sektor (deflator) på 3,1 prosent. Lønnsveksten er forutsatt å bli 3,65 prosent. Kommuneopplegget er ventet å gi en vekst i kommunesektorens frie inntekter (skatt og rammetilskudd) i 2020 på 1,3 milliard kroner. Dette tilsvarer en vekst på 0,3 prosent fra nivået regjeringen i revidert nasjonalbudsjett antok sektoren ville få i 2019. Hvis vi tar hensyn til den ekstraordinære skatteveksten i 2019, er det en nedgang på 3,8 milliard kroner.

Veksten er reell vekst i frie inntekter, dvs. at det i budsjettopplegget er lagt inn kompensasjon for pris- og lønnsvekst i kommunesektoren i tillegg. Veksten i frie inntekter skal blant annet dekke kostnadsveksten kommunene har som følge av demografiske endringer fra 2019 til 2020. Av forventet merutgifter til dette dekkes 0,9 milliard kroner over de frie inntektene. Det forventes også reduserte pensjonskostnader på 0,45 milliard kroner. Veksten skal også dekke særskilte satsninger i statsbudsjettet, som tjenester til rusavhengige og tidlig innsats i barnehage og skole tilsvarende 0,45 milliard kroner. Det er da 0,3 milliard kroner igjen til realvekst. Regjeringen foreslår at den kommunale skattøren i 2020 blir 11,10 prosent, mot 11,45 prosent i 2019. Dette er tilpasset forutsetningen om at skattedelen av de samlede inntektene for kommunene fortsatt skal være 40 prosent i 2020.

Overføring av skatteinnkreving til staten: Regjeringen foreslår å flytte ansvaret for skatteinnkreving fra kommunene til staten. Dette har blitt foreslått flere ganger de siste 20 årene, men Stortinget har hver gang avvist forslaget. KS og kommunene har hver gang forslaget kommet arbeidet for at ansvaret for skatteinnkrevingen ikke blir flyttet. Med flertallsregjering er det stor sannsynlighet for at forslaget blir vedtatt og gjennomført.

Innlemming av tilskudd til etablering og tilpassing av egne boliger: Kommunene har inntil 2019 kunnet søke Husbanken om tilskudd til etablering og tilpassing av egne boliger. Kommunene har fordelt disse midlene etter konkrete søknader fra innbyggere. Fra 2020 blir disse midlene innlemmet i rammetilskuddet og fordelt etter en nøkkel. Randaberg kommune får 990 000 kr. Rådmannen har foreslått å bare avsette 600 000 kr av disse i budsjett og økonomiplan som et innsparingstiltak. Vi fikk 700 000 kr til dette i 2019, 880 000 kr i 2018, 240 000 kr i 2017 og 700 000 kr i 2016.

Eiendomsskatt: Maksimalsatsen blir satt ned fra 7 til 5 promille fra 2020, og det blir varslet ytterligere reduksjon til 4 promille fra 2021. Alle takster skal reduseres med 30 prosent for de som ikke har lagt inn reduksjon i takster/sjåblongverdier når de sist takserte eiendommene. Randaberg kommune har en sats på 3 promille og sjåblongverdier som er omtrent 50 prosent redusert, og blir derfor ikke direkte berørt av endringene. Men reduksjonen på maksimalsatsen gir mindre spillerom til å øke eiendomsskatten.

Investeringstilskudd til heldøgns omsorgsplasser: Det blir foreslått en tilskuddsramme for 2020 som gir rom for 2 000 nye heldøgns omsorgsplasser. Halvparten av ramma skal i 2020, som i 2019, gå til netto tilvekst.

Dagtilbud til demente: Kommunene har plikt til å tilby dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens fra 2020. Vi la i fjor til grunn at vi skulle få like mye i rammetilskudd som vi fikk i øremerket tilskudd i 2019 pluss det vi planlegger å øke tilbudet med når vi utvider «inn på tunet»-tilbudet i 2021. Vi fikk 0,7 mill. kr som

rammetilskudd. Dette er 0,5 mill. kr lavere enn vi fikk om øremerket tilskudd i 2019. Dette gjør at «inn på tunet»-tiltaket isolert sett blir dyrere nå enn da vi la det inn i vedtatt økonomiplan.

Ressurskrevende tjenester/brukere med store hjelpebehov: Innslagspunktet er foreslått justert opp til 1,361 mill. kr, som er 50.000 kr mer enn en generell prisjustering tilsier. Kommunenes kompensasjon for utgifter utover innslagspunktet er uendret på 80 prosent. Endringen medfører en reduksjon i inntektene våre på 1,2 mill. kr.

Betalingsplikt for utskrivingsklare pasienter rus/psykiatri: Kommunene fikk tilført midler for å kunne betale for disse fra 2019. Midla ble overført fra helseforetaka, og kommunene skal betale til disse på samme måte som for somatiske pasienter. Vi har hittil ingen slike utgifter i 2019, men har betalt mer enn budsjettert for utskrivingsklare somatiske pasienter.

Barnehager: Makspris for foreldrebetaling i barnehager øker fra 1/1-2020 til 3,135 kroner per måned i 11 måneder. I vår var det høring knyttet til tilskudd til private barnehager, spesielt med fokus på pensjonsutgifter. Opplegget er nå slik at de fleste private barnehager får langt høyere tilskudd til dette enn de bruker. Statsbudsjettet endrer ikke på dette. En reduksjon her ville gitt kommunene reduserte utgifter.

Skole: Øremerkede midler til tidlig innsats og bemanningsnorm har nå blitt innlemmet i rammetilskuddet. Det samme har øremerket tilskudd til leirskoler.

Frivilligsentraler: Den (tidligere) statlige delen av tilskudd til frivilligsentraler er nå den del av rammetilskuddet, men har egen fordeling med et likt beløp for alle kommuner inntil en størrelse og en trinnvis økning for større kommuner. Randaberg kommune får minimumstilskuddet. For 2020 er tilskuddet økt fra 414.000 til 427.000 kr, men samtidig er rammetilskuddet redusert med 11.000 for å finansiere økningen. Randaberg kommune gir 628.000 i tilskudd. Dette er inkludert den tidligere kommunale delen.

Rådmannen viser ellers til selve Statsbudsjettet og fylkesmannen sin oppsummering av dette.

Øverst: Oktober 2019) Fra et møte i Digi-helse Randaberg, om digitale løsninger i helsesektoren i Randaberg kommune, f.v. og rundt bordet: Thor Bjarte Tangeland (IT), John Øyvind Olsen (IT), Aina Merethe Løhre (Digi Rogaland), Ann Kristin S. Thomson (Heldøgn), Siw Diane Myhre Johanson (Hjemmetjenesten), Anne Hellvik Kvadsheim (digitaliseringssjef) og Berit B. Immerstein (fagutvikler i Helse og velferd).
Nederst: Januar 2019) Signering av avtale om mobile vaktrom. Randaberg kommune og IT-selskapet ATEA signerte tidligere i år samarbeidsavtale for å bygge ut ny helse- og velferdsteknologi. Avtalen ble underskrevet av salgsdirektør May Irene Ugletveit i ATEA og helse- og velferdssjef Eva Vabø. Sittende ved bordet: Salgsdirektør May Irene Ugletveit i ATEA (t.v.) og helse- og velferdssjef Eva Vabø. Stående f.v.: Helene Henriksen og Linda Larsen (begge kundesvarlige i ATEA), Anne Hellvik Kvadsheim (digitaliseringssjef), Kenneth Løvik (prosjektleder i ATEA), Ann Kristin Schmidt Thomson (virksomhetsleder Heldøgn), Linda B. Joa (controller) og Berit Bergsholm Immerstein (fagutvikler i Helse og velferd).

4) KOSTRA

KOSTRA (KOMmune-STat-RApportering) er et nasjonalt informasjonssystem som gir styringsinformasjon om kommunal og fylkeskommunal virksomhet. Informasjonen om

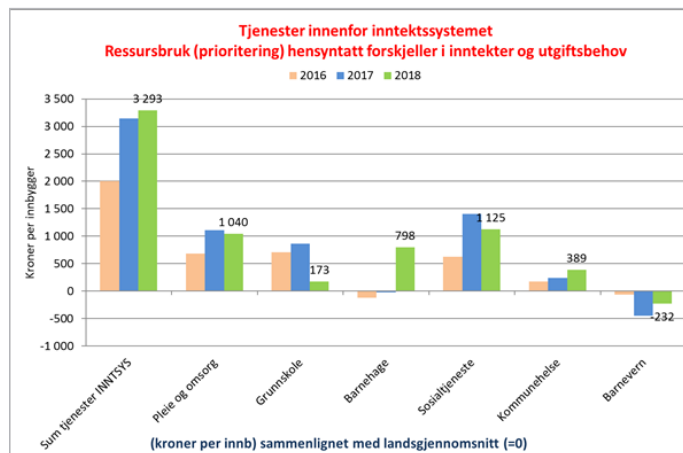
- (1) kommunale og fylkeskommunale tjenester,
- (2) bruk av ressurser på ulike tjenesteområder og
- (3) egenskaper ved befolkningen,

blir registrert og sammenstilt for å gi relevant informasjon til beslutningstakere i kommuner, fylkeskommuner og staten. Informasjonen skal gi bedre grunnlag for analyse, planlegging og styring i kommuner og fylkeskommuner, og gi grunnlag for å vurdere om nasjonale mål oppnås.

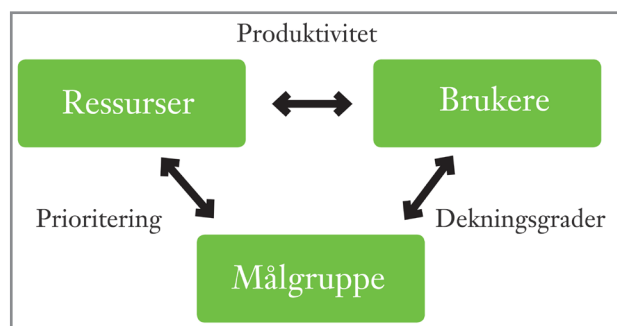
Da KOSTRA ble etablert i 2001 for å gi oss sammenlignbare data på tvers av kommuner og over tid for egen kommune, skulle det også lette rapporteringen fra kommunene til staten. KOSTRA egner seg best til å sammenligne seg med kommuner som innbyrdes er like i størrelse og struktur. KOSTRA-tall som er vist i budsjettet for 2019 (i vedlegg fra tjenesteområda) sammenligner Randaberg kommune med gruppe 8, Rogaland og landet samlet. Det er i visse tilfeller også sammenlignet med utvalgte nabokommuner. For Randaberg kommune vises også utviklingen over tid for aktuelle KOSTRA-data. Gruppe 8 er 27 mellomstore kommuner med lave bundne kostnader per innbygger og middels frie disponible inntekter, inkludert Rogalandskommunene Time, Randaberg og Strand.

KOSTRA opererer med tre typer sammenligningstall: 1) prioriteringer, 2) dekningsgrader og 3) produktivitet. Prioriteringer viser hvor mye ressurser (som regel penger eller årsverk) som brukes på utvalgte områder av tjenesteytingen / forvaltningen. Dekningsgrader sier noe om hvor mange i aktuell brukergruppe / aldersgruppe og lignende som får et gitt tjenestetilbud. Produktivitet sier noe om hvor mye ressurser som brukes på hver "enhet" av tjenesteytingen / forvaltningen. Sammenhengene kan også vises som i figuren til høyre, nederst.

KOSTRA sier ingen ting om driften er "rett" eller "gal", men gir indikasjoner på hvor kostnaden ved driften avviker fra andre kommuner og hvordan utviklingen er i egen kommune. KOSTRA peker på hvor kommunene bruker penger og åpner for sammenligninger, men sier lite om kvalitet. Rådmannen har i årets budsjettforslag forsøkt å bruke KOSTRA-tall fra Kommunebarometeret i tjenesteområda KOSTRA-sammenligninger. Rådmannen viser også til egen sak om Kommunebarometer/ Kommune-NM i sommer. De siste tilgjengelige KOSTRA-tall er fra 2018. Disse vil ikke være oppdatert med endringer i kostnadsnivå i 2018 som følge av innsparingstiltak og påplussinger som er gjort i 2019. KS har laget en modell som viser ressursbruken i kommunene i forhold til KOSTRA-tall som er justert for utgiftsbehov og inntektsnivå. Utgifter til barnehage vil for eksempel være korrigert, siden vi har flere barnehagebarn i forhold til folketallet enn andre kommuner.

Grovt sett viser tabellen at vi bruker mer enn andr kommuner på barnehage, pleie- og omsorg, sosialtjeneste, kommunehelsetjeneste og grunnskole. På barnevern bruker vi mindre. I utgiftene til sosialtjeneste inngår utgifter til bosetting av flyktninger, som er hovedårsak til økningen fra 2016 til 2017. Økningen på barnehage skyldes tilpasning til bemanningsnorm i 2018. Reduksjon i grunnskole er resultat av innsparinger fra 2017 til 2018.

5) Driftsbudsjettet

5.1 Driftstiltak i økonomiplanen

Tabellen under viser driftstiltak som er tatt med i rådmannens budsjettforslag. Den viser også tiltak som ikke er prioritert. De to øverste linjene viser budsjettforslaget før og etter at tiltak er lagt inn. Egen linje viser driftskonsekvensen av de investeringstiltaka rådmannen har prioritert. Dette omfatter både rente- og avdragsutgifter og i noen grad økte driftsutgifter knyttet til investeringene (selve bygga/utstyret).

Tabellen viser et overskudd (regnskapsmessig mindreforbruk) på 6,3 mill. kr i 2019, 8,2 mill. kr i 2021, 8,1 mill. kr i 2022 og 14,2 mill. kr i 2023. Overskuddet er det som er igjen til investerin

ger/fond utenom det som allerede er budsjettert av avsetninger og bruk av disse. I 2020 er det budsjettert med bruk av 5,3 mill. kr i bundne driftsfond knyttet til selvkost og 1 million kroner til omstilling i barnevernet etter nedlegging av vertskommunesamarbeidet med Rennesøy og Kvitsøy. I 2021 blir omtaksering av eiendoms-skattegrunnlaget finansiert av driftsfond (3,5 mill. kr).

Uten bruk av fond vil vi ha et regnskapsmessig resultat omtrent i null i 2020 og 2021, mens vi i 2022 og 2023 vil ha et positivt regnskapsmessig resultat. Netto driftsresultat er litt lavere enn det denne linjen viser, og vises i tabellen hovedoversikt drift. Netto driftsresultat er null i 2020 og 2021, men blir positivt og innenfor måltallet i slutten av økonomiplanperioden.

Driftstiltak	Tall I 1000	2020	2021	2022	2023
Mer-/mindreforbruk konsekvensj. budsjett		6 840	6 840	6 840	6 840
Totale driftskostnader fra investeringsbudsjett		693	4 285	7 978	10 549
Valgte driftstiltak		-13 851	-19 304	-22 898	-31 579
Mer-/mindreforbruk budsjettversjon		-6 318	-8 179	-8 079	-14 190
VALGTE TILTAK					
Videreførte tiltak fra siste økonomiplan		-12 751	-18 833	-24 780	-33 211
100 Valg 2019 og 2021		-392	-111	-392	-
126 Utleie Landsbyhotellet		-	-1 000	-1 000	-1 000
232 Elever uten norsk-kunnskaper, avvik i 2018		-400	-400	-400	-400
341 Velferdsteknologi KST-vedtak 2019		710	770	-155	-155
346 Hjemmesykepleien økt behov for personell KST-vedtak 2019		1 114	1 114	1 114	1 114
348 Rask psykisk helse 2019		-	-	-	-
351 Organisasjonssekretær FFkF 2019		-	-	-	400
351 Overføring fra barnevernstjeneste 2017 2018 2019		-50	-100	-150	-150
351 Reduksjon av økte sosialhjelpsutgifter i 2017		-500	-500	-500	-500
351 Redusert bosetting av flyktninger fra 2018		1 425	4 576	6 655	6 655
351 Reduserte utgifter, færre flyktninger 2019		-	-500	-500	-500
351 Samspill skaper den grønne landsbyen 2019		-	-	-	-
352 Økt husleie opp mot markedspris 2019		-200	-200	-200	-200
362 Reduksjon EM 2019		-2 391	-1 083	-1 083	-1 083
400 Redusert plangebyr 2019		-170	-170	-170	-170
430 Endring av gebyr byggekontroll 2019		-200	-300	-300	-300
480 Endring utg. og inntekter 2018-2021 Vann, avløp og renovasjon 2019		469	-1 192	-1 935	-2 948
500 Randaberg 100-års jubileum 2022. Jubileumsuke 2019		-	375	1 275	-
500 NM-veka. Bortfall fra 2020		-50	-50	-50	-50
500 Prisjust regionale forpliktelser innen museum, reiseliv og friluftsliv 2019		29	58	86	86
600 Innsparing, redusert driftsnivå kirken 2019		-20	-40	-40	-40
800 Økt rammetilskudd pga vekst i antall eldre i Randaberg ØP17 2019		-3 500	-7 000	-10 500	-14 000
800 Økte skatteinnt. og rammetilskudd pga befolkningsvekst i Randaberg ØP16		-2 200	-4 400	-6 600	-8 800
800 reduserte netto skatteinntekter i 2017, gradvis bedring 2019		-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
800 Økning i eiendomsskatt pga nye objekter og justering av nivå i 2018 til reelt 2017-nivå		-450	-900	-1 350	-1 800

Driftstiltak	Tall i 1000	2020	2021	2022	2023
800 Økte skatteinntekter og rammetilskudd 2019		-200	-200	-200	-200
800 Økte skatteinntekter 2019		-4 000	-5 000	-5 000	-5 000
900 Endring utbytte og renter Lyse 2020-2023		-1 525	-2 230	-2 935	-3 620
900 Renter og avdrag av investeringstiltak 2019		3 750	3 650	3 550	3 450
Oppvekst		-2 349	-4 172	-4 172	-4 172
122 BTI (Bedre tverrfaglig innsats) 2019		-	-	-	-
122 Fagfornyelsesteamet, prosjektstilling 50 %		-	-	-	-
201 Forskningsprosjekt med midler fra forskningsrådet.		-	-	-	-
21 Prisjustering SFO foreldrebetaling 2020		-270	-270	-270	-270
212 Tilbud elever mbehov for alt tilp oppl og ev. samordning mot avlsstent.		-1 000	-2 000	-2 000	-2 000
271 Økt tilskudd private barnehager.		630	630	630	630
276 Nedlegging av Fjellheim barnehage		-623	-1 246	-1 246	-1 246
280 Ny makspris for barnehagebetaling 2020		-506	-506	-506	-506
280 Sommerstenging i barnehagene		-150	-150	-150	-150
280 Ta bort kommunal kontantstøtte		-200	-400	-400	-400
362 Barnevernet, Ikke bruk av fond etter 2020		-	-	-	-
366 Redusert bemanning i styrka barnehage		-230	-230	-230	-230
Helse og velferd		1 893	8 308	11 130	11 130
332 Bemanning nytt sykehjem, oppstart med færre senger 2020		-	1 365	2 532	2 532
332 Økt behov for sykehjemsplasser i 2019		2 383	1 167	-	-
333 Prisjustering kjøkken 2020		-118	-118	-118	-118
339 Økning i timer BPA		2 350	2 350	2 350	2 350
34 Endringer i inntekter, ressurskrevende tjenester		-1 222	-1 222	-1 222	-1 222
34 Ytterligere reduksjon HEV		-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
341 Prisjustering egenbetaling Helse og omsorg 2020		-215	-215	-215	-215
341 Økte legevaktutgifter		515	515	515	515
341 Utredning Sunnhetsgrenden trinn 2		200	-	-	-
342/345 Nye Dalen-Sentrum. Innsparing på sikt når slått sammen		-	-	-1 000	-1 000
342/345 Nye Dalen/Sentrum oppstart 2021		-	250	-	-
346 Nytt dagsenter Steindal Gård, inn på tunet		-	1 441	2 884	2 884
350 Bersageltun gradvis opptrapping		-	4 775	7 404	7 404
Tekniske tjenester		-966	-1 596	-1 596	-1 596
352 Prisjustering husleigeinntekter 2020		-247	-247	-247	-247
480 Prisendring, Rogaland brann og redning (RBV) 2020		394	394	394	394
480 Redusert asfaltering kommunale veier		-500	-500	-500	-500
480 3320 Beparelse gang-og sykkelveier		-613	-1 243	-1 243	-1 243
NAV		-200	-200	-200	-200
351 Reduksjon i sosialhjelp		-200	-200	-200	-200
Plan og miljø		68	68	68	68
400 Sykkelundersøkelse med Stavangerregionen og FK		68	68	68	68
Kultur		-249	-429	-529	-529
500 Byggdrift frivilligsentral komb moff dusj- og toalett i Sentrumsparken (BAB)		45	120	120	120
500 Endra driftsutgifter Folkehallen inkludert Sola Arena 2020		528	528	428	428
500 Kutte tilskudd til Rogaland Arboret og Ryfylke friluftsråd		-	-255	-255	-255
500 Reduksjon av driftsnivået innenfor tjenesteområde kultur		-417	-417	-417	-417
560 Bortfall av ledsagerdekning for feriereiser		-155	-155	-155	-155
560 Redusere tilskudd til frivillige lag og foreninger		-250	-250	-250	-250
Rådmann		2 682	2 459	2 340	2 340
100 Kontrollutvalget fra 3 til 5 medlemmer og endrede honorarsatser		159	159	159	159
100 Ny lovpålagt oppgave, revisjonen		96	96	96	96
120 Flytte og utvide kommuneoverlegestillingen		355	355	355	355

Driftstiltak	Tall i 1000	2020	2021	2022	2023
Rådmann					
121 Økte forsikringer		400	400	400	400
140 og 160 Styrking av personal, innkjøps og økonomifunksjonene		1 484	692	692	692
141 Endra seniortiltak		-65	-131	-131	-131
141 Merutgifter lærlinger		58	557	438	438
160 Omtaksering av eiendomsskatt i 2021		-	-	-	-
160 Overføring av kemnerfunksjonen til staten		195	331	331	331
Felles		15 846	13 166	13 166	13 166
120 Lønnsavsetning 2020		14 700	14 700	14 700	14 700
124 Reduserte pensjonsutgifter i 2020		-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
999 Delvis prisjustering 2020		3 830	3 830	3 830	3 830
999 Innsparing i vedtatt økonomiplan i 2021		-	-2 680	-2 680	-2 680
999 Prisjustering refusjoner 2020		-684	-684	-684	-684
Skatter og finansiering		-18 019	-18 269	-18 519	-18 769
800 Innlemming av øremerket tilskudd til økt lærertetthet		-893	-893	-893	-893
800 Mindre auke i rammetilskott enn lagt til grunn i økonomiplan		3 300	3 300	3 300	3 300
800 Omlegging tilskudd fra Husbanken til vanskeligstilte på boligmarkedet		-390	-390	-390	-390
800 Redusert skjønn ressurskrevende tjenester		3 600	3 600	3 600	3 600
800 Redusert tilskudd demente i forhold til vedtatt økplan		464	464	464	464
800 Økning i rammetilsk. (innlemme øremerkede tilskudd og annen økning)		-243	-243	-243	-243
800 Økt skatt og rammetilskudd deflator og realvekst 2020		-18 757	-18 757	-18 757	-18 757
900 Justering av renteinntekter og renteutgifter		-5 100	-5 350	-5 600	-5 850
Randaberg kirke		194	194	194	194
600 Økte utgifter. Kirkedrift pga. lønns- og prisvekst 2020		194	194	194	194
IKKE VALGTE TILTAK					
Totale driftskostnader fra investeringsbudsjett		-	-	-	-
IT		900	2 068	3 877	4 598
Kommunestyrevedtak		318	2 646	4 905	6 584
Videreførte tiltak fra siste økonomiplan					
124 Økte pensjonsutgifter i 2019-2021		-	-	-	-
332 Bemanning nytt sykehjem, oppstart med færre senger		2 472	3 837	5 004	5 004
341 Kompetanseheving		500	500	500	500
342/345 Nye Dalen/Sentrum		250	-	-	-
346 Økt bemanning på nytt dagsenter i 2021		-	1 934	1 934	1 934
350 Nytt bofelleskap, seinere ferdigstilling og gradvis opptrapping		2 430	4 775	7 404	7 404
480 Prisendring, Rogaland brann og redning (RBV) 2018		-	-	-	-
500 Endra driftsutgifter Folkehallene inkludert Sola Arena		373	292	230	230
560 Økning lønn fritidskontakter 2017		30	60	60	60
999 innsparing utover 0,5 % lønn per år		-5 600	-5 600	-5 600	-5 600
999 innsparing 0,5 % lønn per år		-2 679	-5 359	-5 359	-5 359
Oppvekst					
122: Strømutgifter på skolene		500	500	500	500
210/230/250: Nye lærerstillinger for å oppfylle lærernormen		1 340	2 680	2 680	2 680
270 Ekstra pedagogressurs i barnehagene		1 000	1 000	1 000	1 000
366 Åpen barnehage. Fra prosjekt til drift		500	500	500	500
Helse og velferd					
339 Økte utgifter private avlastere, omsorgsstønad, fritidskontakt		500	500	500	500
341 Utredning Sunnhetsgrenden, trinn 2		200	-	-	-
Plan og miljø					
400 Medlemskap i Klimapartner og utarbeiding av miljøregnskap		80	80	80	80
430 Krav om tilsyn og ulovlighetsoppfølging		291	291	291	291

Driftstiltak	tall i 1000	2020	2021	2022	2023
460 Skogforvaltning		40	40	40	40
Felles					
999 Full prisjustering 2020		5 478	5 478	5 478	5 478
999 Innsparing i vedtatt økonomiplan		-8 279	-10 959	-10 959	-10 959
Randaberg kirke					
600 Styrke det musikalske arbeidet 2020		200	200	200	200
600 Ungdomsdiakoni		200	200	200	200
600 100 % Anleggsdiakon/prest Rogfast		800	800	800	800
600 30 % utvidelse av renholdsstillinger i kirkene		150	150	150	150

Alle tiltaka er nærmere beskrevet i eget vedlegg og i teksten fra tjenesteområda. I vedlegget er også detaljerte tall for tiltaka tatt med.

Flere av tiltaka er rene prisjusteringer av utgifter og inntekter, eller konstatering av at utgifter/inntekter, som vi vanskelig kan påvirke om de går opp eller ned. Enkelte tiltak er en reell styrking av drifta, andre er nye og utvida oppgaver som det er gitt føringer for i statsbudsjettet.

Det er lagt inn tiltak som øker de frie inntektene i økonomiplanperioden, på grunn av forventet høyere befolkningsvekst enn landsgjennomsnittet, både generelt og i antall eldre.

Det er i noen investeringstiltak lagt inn driftseffekt av tiltaka (spesielt knyttet til vedlikehold/renhold og driftsutgifter IKT/pasientvarslingsystem). Omfanget av disse kan være usikre, men de er tatt med for å vise utfordringene.

Kirken sitt budsjettforslag med begrunnelser/vurderinger er lagt ved som eget vedlegg. Rådmannen har prioritert inn tiltak som går på lønns-/prisjusteringer. De resterende tiltaka fra kirken vil kommunestyret måtte ta stilling til, og vil være bestemmende for driftsnivået i kirken framover.

>> Det er lagt inn tiltak som øker de frie inntektene i økonomiplanperioden, på grunn av forventet høyere befolkningsvekst enn landsgjennomsnittet.

Rådmannen ønsker å kartlegge bruken av sykkel i den grønne landsbyen.

5.2) Obligatoriske oversikter drift

Bevilgningsoversikt drift A	Tall i 1000	2019	2020	2021	2022	2023
Rammetilskudd		-251 920	-248 156	-249 941	-252 641	-255 341
Inntekts- og formuesskatt		-368 741	-402 793	-406 793	-409 793	-412 793
Eiendomsskatt		-18 301	-18 751	-19 201	-19 651	-20 101
Andre generelle driftsinntekter		-48 584	-29 552	-21 662	-19 583	-19 183
Sum genrelle driftsinntekter		-687 546	-699 252	-697 597	-701 668	-707 418
Sum bevilgninger drift, netto		660 968	660 471	656 878	654 085	651 998
Avskrivinger		55 930	55 930	55 930	55 930	55 930
Sum netto driftsutgifter		716 898	716 401	712 808	710 015	707 928
Brutto driftsresultat		29 352	17 149	15 211	8 347	510
Renteinntekter		-7 781	-10 166	-10 301	-10 436	-10 571
Utbytter		-18 035	-19 675	-20 495	-21 315	-22 115
Renteutgifter		29 691	25 124	26 499	27 164	27 698
Avdrag på lån		39 996	43 396	44 593	46 105	47 556
Netto finansutgifter		43 871	38 679	40 296	41 518	42 568
Motpost avskrivinger		-59 468	-55 930	-55 930	-55 930	-55 930
Netto driftsresultat		13 755	-102	-423	-6 065	-12 852
Netto avsetninger til eller bruk av bundne fond		-2 564	-4 916	-4 256	-2 015	-1 338
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond		-8 050	-1 300	-3 500	-	-
Sum til disposisjon eller dekning av netto driftsresultat		-10 614	-6 216	-7 756	-2 015	-1 338
Fremført til inndecking i senere år		3 439	-6 318	-8 179	-8 079	-14 190

Rammebevilgning tjenesteområde	Tall i 1000	2019	2020	2021	2022	2023
Rådmannen						
Andre generelle driftsinntekter		-460	0	0	0	0
Sum bevilgninger drift, netto		57 359	55 724	58 157	55 797	56 799
Netto driftsresultat		56 899	55 724	58 157	55 797	56 799
Ramme for tjenesteområdet		56 899	55 724	58 157	55 797	56 799
Oppvekst						
Andre generelle driftsinntekter		-14 982	-6 801	-2 269	-2 269	-2 269
Sum bevilgninger drift, netto		299 821	289 314	281 427	281 427	281 427
Netto driftsresultat		284 839	282 513	279 158	279 158	279 158
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond		0	-1 300	0	0	0
Ramme for tjenesteområdet		284 839	281 213	279 158	279 158	279 158
Helse og velferd						
Andre generelle driftsinntekter		-2 450	-850	-850	-850	-850
Sum bevilgninger drift, netto		194 790	205 878	211 212	213 109	213 109
Netto driftsresultat		192 340	205 028	210 362	212 259	212 259
Netto avsetninger til eller bruk av bundne fond		-370	-370	-370	-370	-370
Ramme for tjenesteområdet		191 970	204 659	209 993	211 890	211 890
NAV						
Andre generelle driftsinntekter		-4 616	-3 056	-3 136	-3 136	-2 736
Sum bevilgninger drift, netto		44 510	38 171	37 978	37 928	37 928
Netto driftsresultat		39 894	35 115	34 842	34 792	35 192
Ramme for tjenesteområdet		39 894	35 115	34 842	34 792	35 192
Tekniske tjenester						
Sum bevilgninger drift, netto		30 903	31 243	28 059	24 951	23 137

Rammebevilgning tjenesteområde	Tall i 1000	2019	2020	2021	2022	2023
Netto driftsresultat		30 903	31 243	28 059	24 951	23 137
Netto avsetninger til eller bruk av bundne fond		-2 044	-4 396	-3 736	-1 495	-818
Ramme for tjenesteområdet		28 859	26 847	24 323	23 456	22 319
Plan og miljø						
Andre generelle driftsinntekter		-460	-920	-920	-920	-920
Sum bevilgninger drift, netto		5 979	5 629	5 479	5 479	5 479
Netto driftsresultat		5 519	4 709	4 559	4 559	4 559
Netto avsetninger til eller bruk av bundne fond		-150	-150	-150	-150	-150
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond		200	0	0	0	0
Ramme for tjenesteområdet		5 569	4 559	4 409	4 409	4 409
Kultur						
Sum bevilgninger drift, netto		27 208	27 228	27 302	28 130	26 855
Netto driftsresultat		27 208	27 228	27 302	28 130	26 855
Ramme for tjenesteområdet		27 208	27 228	27 302	28 130	26 855

Hovedoversikter drift	Tall i 1000	2019	2020	2021	2022	2023
Rammetilskudd		-251 920	-248 156	-249 941	-252 641	-255 341
Inntekts- og formuesskatt		-368 741	-402 793	-406 793	-409 793	-412 793
Eiendomsskatt		-18 301	-18 751	-19 201	-19 651	-20 101
Andre overføringer og tilskudd fra staten		-48 584	-29 552	-21 662	-19 583	-19 183
Overføringer og tilskudd fra andre		-73 622	-53 107	-51 808	-51 703	-51 540
Brukerbetalinger		-35 243	-37 375	-37 365	-37 365	-37 365
Salgs- og leieinntekter		-71 274	-71 038	-76 486	-81 145	-84 644
Sum driftsinntekter		-867 685	-860 772	-863 256	-871 881	-880 967
Lønnsutgifter		469 952	458 875	456 472	457 109	457 066
Sosiale utgifter		133 794	132 639	132 195	132 891	132 928
Kjøp av varer og tjenester		174 117	177 645	183 106	183 656	184 911
Overføringer og tilskudd til andre		63 244	52 832	50 763	50 641	50 641
Avskrivninger		55 930	55 930	55 930	55 930	55 930
Sum driftsutgifter		897 036	877 921	878 467	880 228	881 477
Brutto driftsresultat		29 352	17 149	15 211	8 347	510
Renteinntekter		-7 781	-10 166	-10 301	-10 436	-10 571
Utbytter		-18 035	-19 675	-20 495	-21 315	-22 115
Renteutgifter		29 691	25 124	26 499	27 164	27 698
Avdrag på lån		39 996	43 396	44 593	46 105	47 556
Netto finansutgifter		43 871	38 679	40 296	41 518	42 568
Motpost avskrivninger		-59 468	-55 930	-55 930	-55 930	-55 930
Netto driftsresultat		13 755	-102	-423	-6 065	-12 852
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond		-2 564	-4 916	-4 256	-2 015	-1 338
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond		-8 050	-1 300	-3 500	-	-
Sum til disposisjon eller dekning av netto driftsresultat		-10 614	-6 216	-7 756	-2 015	-1 338
Fremført til inndekning i senere år		3 141	-6 318	-8 179	-8 079	-14 190

○ God bukkett fra Sanitetsforeningen, på plass under Stafett for livet i Randaberg Arena 21. september i år. F.v. Mary Torjussen (91), Marion Båslund (87) og Bjørg Tørring (90).

6) Investeringsbudsjettet

6.1. Generelt

Investeringsutgiftene er i 2020-kroner i hele økonomiplanperioden. Det betyr at beløpene vil bli justert ved kommende års økonomiplanbehandling for å fange opp både generell og spesiell prisstigning. I tillegg vil det kunne bli betydelige endringer når prosjektene nærmer seg i tid og konkretiseres. Investeringer fram i tid blir budsjettet ut fra nasjonale normtall eller foreløpige kalkyler. Endret aktivitetsnivå i bygge- og/eller anleggsbransjen nasjonalt og regionalt kan føre til endringer i prisene som er lagt til grunn for beregningene.

For Randaberg helsesenter er det lagt til 7 mill. kr som forventet merkostnad. Eventuelt avvik fra dette vil måtte tas i forbindelse med rebudsjettering av investeringsbudsjettet når vi avslutter regnskapet for 2019.

Fra 2014 har rådmannen lagt til grunn at store byggeprosjekter blir belastet med byggelånsrenter som en del av investeringen. Dette har vi gjort for Randaberg helsesenter, Harestad skole og kulturscene, Myrå barnehage og ressurscenter og Harestad skole trinn 2. Isolert sett fører dette til økte investeringskostnader (renteutgifter), men vi får tilsvarende reduserte renteutgifter i driften. Føring av byggelånsrenter som en del av investeringskostnaden er i samsvar med regnskapsforskriftene, men det er også tillatt å gjøre slik som Randaberg kommune har gjort tidligere (ikke skilt mellom byggelånsrenter og andre renteutgifter og dermed ført byggelånsrentene i driften). I rådmannens forslag til økonomiplan er det lagt inn byggelånsrenter knyttet til ferdigstilling av Randaberg helsesenter. Rådmannen vil vurdere å belaste Bersageltun for dette i 2020, dersom prosjektet ikke blir ferdigstilt i 2020.

>> Samlet er det planlagt å investere for omtrent 160 mill. kr i økonomiplanperioden.

6.2 Investeringstiltak i økonomiplanen

Samlet er det planlagt å investere for omtrent 160 mill. kr (eksklusiv moms) i økonomiplanperioden. Dette er vesentlig mindre enn de siste 5-6 års økonomiplaner, og også mindre enn i fjor.

De store investeringene er (samlet i økonomiplanperioden):

- VAR-investeringer: Ca. 40 mill. kr
- Boliger vanskeligstilte: 16 mill. kr (20 mill. kr i vedtatt økonomiplan)
- Renovering svømmehallen på Goa og Grødem: 16 mill. kr (Begge er utsatt ett år i forhold til vedtatt økonomiplan)
- Ekstraordinært vedlikehold og branntekniske utbedringer: 16,2 mill. kr (20,8 mill. kr i vedtatt økonomiplan)
- IKT-investeringer: 4,4 mill. kr hvert år. (Samlet: 17,6 mill. kr)
- Digitalisering: 9 mill. kr
- Hverdagsteknologi, inkludert pasientvarslingsystem: 7,4 mill. kr
- Merkostnader Randaberg helsesenter: 7 mill. kr

De to største byggeprosjektene i 2020 vil være Randaberg sykehjem og bofellesskap på Bersageltun-tomta. Randaberg sykehjem vil bli ferdigstilt i 2020, og vi har lagt inn ekstra midler i forhold til prognose på merforbruk. Budsjettet for Bersageltun er totalt på 40 mill. kr. Dette er budsjettet (og tatt opp lån til) i 2018 og 2019. Prosjektet er ferdig prosjektert, men mesteparten av midlene vil bli brukt i 2020. I tillegg er det planlagt å ta opp husbanklån som lånes ut videre (startlån) på 25 mill. kr årlig.

Tabellen på neste side viser alle investeringstiltak i rådmannens budsjettforslag. For kommunens egne investeringstiltak er stort sett bare tiltak som er prioritert tatt med. For kirkens investeringstiltak er også de som ikke er prioritert tatt med. Begrunnelse for tiltaka og en mer detaljert oversikt er i eget vedlegg sammen med tilsvarende oversikt over driftstiltaka. I denne økonomiplanen er lånemidler hovedfinansieringskilden. Andre finansieringskilder er tilskudd (hovedsakelig husbanktilskudd) og avdrag fra Lyse.

Investeringstiltak	Tall i 1000	2020	2021	2022	2023
Sum investeringer fra nye tiltak		66 820	71 050	69 282	59 832
Sum lån		-61 847	-69 605	-68 782	-59 332
Sum tilskudd		-500	-500	-500	-500
Sum annet		-4 473	-945	-	-
Netto finansiering		-	-	-	-
Sum renter og avdrag		365	2 482	4 952	7 226
Sum andre driftskonsekvenser		360	2 030	3 446	3 932
Netto driftskonsekvenser		725	4 512	8 398	11 158
VALGTE TILTAK					
Videreførte tiltak fra siste økonomiplan		40 900	50 500	58 082	52 682
VAR (R) Nedgravd renovasjonsanlegg (4270) ØP19		500	600	-	600
VAR (VA) Ikke-spesifiserte prosjekter VA (4028) ØP19		300	300	7 000	9 500
1290 IKT-investeringer (6001) ØP19		4 400	4 400	4 400	4 400
1290 Digitalisering (6200) 2019		3 000	2 500	2 000	1 500
2210 Rehabilitering utearealer (b.hager) (4119) ØP19		300	300	300	300
2220 Svømmebassenget på Goa (4004) 2020		-	-	8 000	-
2220 Svømmebassenget på Grødem (4004) 2020		-	8 000	-	-
2220 Utearealer skolene (4058) ØP19		300	300	300	300
2620 Ombygging DPS til PU-boliger (4426) 2019		-	3 000	-	-
2630 Boliger vanskeligstilte KS-vedtak (4060) ØP19		-	-	4 982	4 982
3100 Salg av eiendom Dalveien KST-vedtak (4429) 2019		-	-	-	-
3100 Startlån (3005) ØP19		25 000	25 000	25 000	25 000
3320 Asfaltering (4031) ØP19		500	500	500	500
3320 Gang/sykkelstier (4030) ØP19		1 500	1 000	1 000	1 000
3320 Nyanlegg gatelys (4026) ØP19		2 000	1 500	1 500	1 500
3350 Oppgradering lekeplassar (4117) ØP19		300	300	300	300
3600 Prosjektering Maritimt vitensenter (4258) ØP18 2019		-	-	2 500	2 500
3910 Renovering av Randaberg kirke, innvendig (6021) 2019		2 500	2 500	-	-
9400 Brann tekniske utbedringer (4003) ØP19		300	300	300	300
Andre prosjekter		25 920	20 550	11 200	7 150
VAR Asbestsanering (4187)		500	-	-	-
VAR Renovering pumpestasjoner (4271)		-	500	500	500
VAR Sanering Grødem (42661)		3 000	3 500	3 000	-
VAR Sanering Sentrum (4128)		-	700	-	-
VAR Sanering Viste Hageby del 3 (40781)		2 000	3 000	-	-
VAR Tungenes - Mekjarvik (4404)		2 000	-	-	-
VAR Utskifting biler (4139)		600	-	-	-
2540 Utstyr til kjøkken (3303)		350	-	-	-
2610 Byggelånsrenter Randaberg helsesenter 2020 (4224)		750	-	-	-
2610 Merkostnader Randaberg helsesenter (4224)		7 000	-	-	-
2610-2620 Pasientvarslingssystem på bofellesskap (3304)		2 100	4 200	1 050	-
2620 Ombygging 1 etg. gammelt sykehjem (4436)		1 000	-	-	-
3010 Områdeplaner (4310)		1 300	1 300	1 300	1 300
3100 Renovering utleieboliger (4135)		2 000	2 000	1 000	1 000
3700 Utlånsautomat Randaberg folkebibliotek (5503)		100	-	-	-
3810 Renholdsmaskin Randaberghallen (5014)		150	-	-	-
3860 BAB-bygget (4329)		250	-	-	-
3860 Nærmiljøanlegg (5015)		100	250	250	250
9400 Ekstraordinært vedlikehold (4017) 2020		500	500	500	500
9400 Oppgradering fasader/tak (4326)		1 320	-	1 700	3 000

Investerings tiltak	Tall i 1000	2020	2021	2022	2023
9400 Oppgradering kulturbygg (4328)		400	400	400	400
9400 Oppgradering tekniske anlegg (4330)		-	3 200	1 500	200
9400 SD-anlegg (4327)		500	1 000	-	-
IKKE VALGTE TILTAK					
Videreførte tiltak fra siste økonomiplan					
9400 Ekstraordinært vedlikehold, økning i KST-vedtak (4017) ØP19		1 200	1 200	1 200	1 200
9400 Ekstraordinært vedlikehold (4017) ØP19		4 000	4 000	4 000	4 000
Andre prosjekter					
3350 Treningspark Myrå (4116)		400	-	-	-
3930 Navnet Minnelund Grødem kirkegård (6017) 2020		-	150	500	-
3930 Utvendig belysning av kirkene (6023) 2020		-	-	-	700
3930 Utvidelse Randaberg kirkegård (6019) 2020		-	3 500	3 500	-

6.3.) Obligatorisk oversikt, investering

Bevilgningsoversikt investering	Tall i 1000	2020	2021	2022	2023
Investeringer i varige driftsmidler		41 820	46 050	44 282	34 832
Utlån av egne midler		25 000	25 000	25 000	25 000
Sum investeringsutgifter		66 820	71 050	69 282	59 832
Tilskudd fra andre		-973	-1 445	-500	-500
Salg av varige driftsmidler		-4 000	-	-	-
Mottatte avdrag på utlån av egne midler		-3 280	-3 280	-3 280	-3 280
Bruk av lån		-58 567	-66 325	-65 502	-56 052
Sum investeringsinntekter		-66 820	-71 050	-69 282	-59 832

